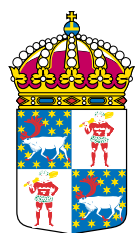

Samverkan i Bottenvikens vattendistrikt: analys av vattenrådsarbetet

Länsstyrelsens rapportserie 6/2012

Länsstyrelsen
Norrbotten

Titel Samverkan i Bottenvikens vattendistrikt: analys av vattenrådsarbetet.
Länsstyrelsens rapportserie nr 6/2012

Författare: Katarina Eckerberg, Anna Zackrisson och Gunilla Mårald, Umeå Universitet.

Omslagsbild: Ev. bildtext. Fotograf: xxx

Kontaktperson: Bo Sundström, Länsstyrelsen i Norrbottens län,
971 86 Luleå.
Telefon: 0920-96000, fax: 0920-22 84 11,
E-post: norrbotten@lansstyrelsen.se
Internet: www.lansstyrelsen.se/norrbotten

ISSN: 0283-9636

Samverkan i Bottenvikens vattendistrikt: analys av vattenrådsarbetet

---

Sammanfattning

Inom Bottenvikens vattendistrikt bildades totalt 13 Vattenråd under 2008-2009. Arbetet med att bilda vattenråden och därefter stödja vattenråden under uppbyggnadsfasen skedde inom ramen för två på varandra följande projekt: Vattensamverkan Norr och Vattenråd Norr. Länsstyrelserna har gett Vattenråden egna medel för omkostnader i samband med möten och andra aktiviteter. Bottenvikens vattendistrikt har därmed en annan historik än i de södra distrikten. Syftet med denna studie är att utvärdera detta vattenrådsarbete under perioden 2006-2011 och vattenrådets roll i vattenförvaltningen, både ifråga om former för samverkan och resultaten därav. Utvärderingen vägleds av följande övergripande fråga: *På vilka sätt har samverkan i Vattenråden bidragit till ett ökat intresse för, initiativ till och genomförande av aktiviteter som bidrar till implementering av Vattendirektivet?* Studien beskriver och analyserar Vattenrådets erfarenheter och behov sett dels inifrån själva styrgrupperna, dels från länsstyrelsernas och de lokala vattennätverkens horisonter. En webbaserad enkät ställdes till alla dessa tre grupper, med något varierade frågor beroende på deras respektive roll. Tema som inkluderas i studien är: Vattenrådets roll i förvaltningen av vattenresurser; Bakgrund till de två vattenrådsprojekten; Förutsättningar för framgångsrik samverkan; Kommunikation och dialog i praktiken; Initiativ till lokala projekt och aktiviteter; Framtidsplaner och vidareföring av vattensamverkan. Här följer några av de viktigaste resultaten i punktform:

- Vattenråden förväntas fylla många olika roller: att bidra med kunskap och lokal förankring i framtagandet av planer och prioritering av åtgärder; att sprida kunskap och främja ett brett engagemang; att vara en remissinstans till myndigheterna; att vara en "blåslampa" mot berörda myndigheter; och att ta initiativ till åtgärdsprojekt. Man är i stort överens om vilka uppgifter vattenråden bör ägna sig åt och anser att man behöver lägga större vikt vid att uppmuntra allmänhetens engagemang och att samla in lokal kunskap.
- Trots denna samstämmighet om uppgifterna anser nästan två av fem inom länsstyrelser och styrgrupper, och en ännu högre andel inom nätverken att vattenrådets roll är otydlig.
- Medlemmarna i Bottenvikens 13 Vattenråd har tillsammans lagt ned cirka tre års frivilligt arbete under 2009-2011. Vattenrådets nätverk har dock inte varit särskilt aktivt.
- Vattenrådets kontaktytor har riktats mer mot Vattenmyndigheten och länsstyrelserna än mot kommunerna. Vattenmyndigheten har haft vissa problem med att föra vidare information till vattenråden vilket kan bero på oklarheter i ansvar och innehåll som tar tid att reda ut – även på regional/nationell nivå. Trots detta är informationsutbytet mellan Vattenmyndighet/Länsstyrelser och Vattenråden en av de mest uppskattade funktionerna hittills.
- Vattenrådets egna hemsidor har fungerat som ett viktigt forum för information. Information har också spritts genom ett antal olika vägledningsdokument, som lästs/ använts i relativt hög omfattning.

- Vattenråden har varit relativt framgångrika med att utbyta information inom respektive vattenråds styrgrupp, men utbytet har varit betydligt mindre med andra vattenråd och med andra aktörer än vattenrådets.
- Länsstyrelsepersonal överskattar hur väl man tar till vara synpunkter från vattenråden, men en majoritet av styrgruppsmedlemmarna uppfattar ändå att vattenråden kan påverka. Möjligheten att påverka verkar till viss del vara ojämnt fördelad inom vattenråden till framför allt fiskeorganisationers och kommuners fördel och till samebyars och lokalbefolkningars nackdel. Återkopplingen till nätverken verkar inte riktigt fungera då det är en väldigt hög andel som inte vet eller inte svarar.
- Informationsutbyte – både att delge och att motta – är mycket viktigt för viljan att delta. Engagemanget är begränsat av arbetssituationen snarare än av begränsade budgetmedel.
- Förutsättningarna för att öka förtroendet inom styrgrupperna verkar goda, och förtroendet för de myndigheter som är inblandade i vattenrådsarbetet verkar ha stärkts till viss del.
- Legitimiteten för vattenråden verkar god internt, d v s inom styrgrupperna, men inte lika god externt eftersom man inte riktigt har lyckats involvera nätverksmedlemmarna.
- Fysiska förändringar, miljögifter och överfiske/fiskeproduktion dominerar uppfattningen av vilka miljöproblem som är angelägna att hantera inom vattenrådsområdena. Relativt många nämner även dricksvattenskydd, försurning, övergödning och översvämningar liksom förändringar som sker p g a ett ändrat klimat.
- Bland de projekt som initierats dominerar inventeringar, kunskapssammanställningar och utredningar om orsaker till miljöproblemet. Omkring hälften av de som svarat på enkäterna säger också att man bidragit till att initiera olika restaureringsprojekt. Främst handlar det om projekt i samverkan mellan länsstyrelse/vattenmyndighet och lokala intresseföreningar och kommuner. Finansieringen är huvudsakligen från offentliga medel.
- En stor majoritet bland styrgrupperna i Vattenråden liksom bland länsstyrelserna och vattenrådets nätverk anser att resurserna inte räcker till för att fullgöra de uppgifter man är satta till. Många tycker också att privata markägare och verksamhetsutövare i högre grad borde vara med och finansiera de åtgärder som krävs för att förbättra vattensituationen.
- Nästan alla menar att Vattenråden kommer att kunna spela en roll för framtidens utmaningar. Vattenrådets framtid verkar bero i mycket hög grad på personberoende faktorer: dels förekomst av en drivande och engagerad ordförande/kontaktperson, och dels eldsjälarnas (inom vattenrådets) fortsatta arbete. Man lägger stor vikt vid den aktuella person sammansättningen i vattenrådet samt vid att det finns ekonomiska basresurser för arbetet.
- Vattenrådets framtid är beroende av fortsatt kontinuitet och administrativt och ekonomiskt stöd. Vattenråden behöver också kopplas bättre samman med kommunernas vattenarbete, både i planeringsfrågor och konkreta projekt över kommungränserna. Vattenråden drivs av ideellt arbete och behöver tillföras resurser för att konkreta projekt för att förbättra miljötillståndet och förebygga vattenproblem ska kunna initieras och genomföras. Det finns en stor potential att ta tillvara, där synergier mellan olika intressenter och samhällsnivåer kan uppstå inom ramen för Vattenrådets arbete.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	4
1 Inledning	6
2 Perspektiv på samverkan i naturresursförvaltning och i genomförandet av Vattendirektivet	8
Tidigare forskning om vattenramdirektivet i Sverige	8
Framgångsfaktorer för samarbete – i teorin	9
3 Bakgrund till vattenråden och deras roll	11
Hur ska samverkan gå till? Mellan vilka och om vad?	11
Former för samverkan varierar	11
Kommunernas viktiga roll	12
Vattenråden endast rådgivande	12
Projekten Vattensamverkan Norr och Vattenråd Norr	12
Vattenråden etablerades	13
Arbetsformer växte fram	13
Vad gör Vattenråden inom Bottenvikens vattendistrikt i praktiken?	14
4 Förutsättningar för framgångsrik samverkan	16
Vad borde vattenråden göra?	16
Vattenrådets roll och inflytande upplevs ännu som ganska oklart	17
Vilka är motiven till att delta i vattenrådets arbete?	19
Maktfördelning mellan deltagare	21
Förtroende och socialt kapital	22
Vattenrådets legitimitet	25
5 Kommunikation och dialog i praktiken?	26
Informationsutbyte i praktiken	27
Vattenrådets egna hemsidor viktigt informationsforum	30
Information via olika handböcker	31
6 Initiativ till lokala projekt och aktiviteter	32
Hur ser problembilderna ut?	32
Vad gör man åt dessa problem? Vilka aktiviteter har initierats?	34
Finansiering av åtgärder ett fortsatt frågetecken	36

7 Vattensamverkan i framtiden – vad har vi lärt och hur går vi vidare?.....	38
Vad har vi lärt?	38
Hur går vi vidare?	39
Vattenråden kommer att leva kvar	40
Behov av kontinuitet och fortsatt stöd	40
Koppla vattenråden till kommunernas vattenarbete	41
Ekonomiska resurser till konkreta projekt	41
Regional och nationell samverkan	42
Referenser	43
Bilaga 1. Metodbilaga.....	46
Bilaga 2. Enkäter	49

1. Inledning

Att vi gemensamt måste ta tillvara på vattnet som en livsnödvändig resurs ses kanske som självklart, men föroreningar, överexploatering och klimatrelaterade naturkatastrofer utgör ändå ständiga hot mot vattensituationen. God tillgång till rent vatten – med god vattenstatus för samtliga yt- och grundvattenförekomster - är därför något som alla intressen i samhället måste bidra till. Sedan år 2000 reglerar EU:s ramdirektiv för vatten hur skyddet för vattenförekomster i Sverige, liksom andra medlemsstater, ska genomföras. I Sverige sker detta genom fem regionala vattendistrikt med en vattenmyndighet i varje, varav Bottenvikens vattendistrikt är det nordligaste och täcker både Västerbottens och Norrbottens län (Sveriges vattenorganisationer, 2011). Samverkan och deltagande utgör ledord i detta arbete eftersom vattnet inte följer några administrativa gränser – arbetet med att förbättra vattensituationen spänner över ett stort antal samhällssektorer och kräver engagemang från både offentliga och privata intressen. Det är en fundamental del i utvecklingen mot ett hållbart samhälle (SOU 2002: 105). Vattendirektivet innehåller tre nivåer av krav på deltagande: *information* till allmänheten om förvaltningsplaner för distriktens avrinningsområden; *samråd* genom konsultation med berörda parter för att gemensamt utveckla lösningar på problem; och *aktivt deltagande* i utveckling och genomförande av förvaltningsplanerna för distriktens avrinningsområden (EUs vattendirektiv 2000/60/EG). Ett brett deltagande i framtagandet av de planer och åtgärdsprogram som vattendirektivet kräver gör att sådant engagemang kan åstadkommas (se även Kampa et al., 2009). Den lokala förankringen sker genom bildandet av Vattenråd, som enligt Vattenmyndigheten (n.d.) förväntas kunna ge följande fördelar: helhetsperspektiv på vattenresurser; aktörer och myndigheter lär av varandra; rätt åtgärder på rätt plats; bättre förankring inför beslut; samt möjlighet att påverka innan beslut tas.

Inom Bottenvikens vattendistrikt bildades totalt 13 Vattenråd under 2008-2009. Vattenråden ansökte om att få bilda Vattenråd hos Vattenmyndigheten enligt vissa kriterier, och ansökte om ekonomiska medel hos Länsstyrelsen. Deras roll är att vara ett forum för alla intressenter i avrinningsområdet där vattenfrågor kan kommuniceras och där intressenterna kan förmedla sina synpunkter och kunskaper till beslutande myndighet (Salomonsson, 2010). Arbetet med att etablera och utveckla vattenrådsarbetet skedde inom ramen för två på varandra följande projekt med Vattenmyndigheten som huvudfinansierare. Det första – Vattensamverkan Norr – genomfördes 2006-2009 och hade som huvudsakligt syfte att etablera Vattenråden inom Bottenvikens vattendistrikt. Det andra – Projekt Vattenråd Norr – skapades för att hjälpa Vattenråden att finna sina arbetsformer och rutiner för samverkan både inom och mellan Vattenråden, och mellan Vattenråden och Länsstyrelserna/Vattenmyndigheten. Det fanns också målsättningar om att öka medlemsantalet, öka den lokala kunskapen om vattenfrågor och att skapa en bra hemsida.

Syftet med denna studie är att utvärdera vattenrådsarbetet under perioden 2006-2011 och vattenrådets roll i vattenförvaltningen, både ifråga om former för samverkan och resultaten därav. Studien är genomförd av Umeå universitet på uppdrag av Vattenmyndigheten i Bottenviken. Professor

Katarina Eckerberg och Dr Anna Zachrisson vid statsvetenskapliga institutionen svarar gemensamt för upplägget och analysen i undersökningen och Dr Gunilla Mårald vid Centrum för utvärderingsforskning, institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap har utformat enkäterna och gjort sammanställningen av data. Ett nära samarbete har även skett med Ann Salomonsson, projektledare för Projekt Vattenråd Norr på Region Västerbotten.

Utvärderingen vägleds av följande övergripande fråga: *På vilka sätt har samverkan i Vattenråden bidragit till ett ökat intresse för, initiativ till och genomförande av aktiviteter som bidrar till implementering av Vattendirektivet?* Studien beskriver och analyserar Vattenrådets erfarenheter och behov sett dels inifrån själva styrgrupperna, dels från länsstyrelsernas och de lokala vattennätverkens horisonter. En webbaserad enkät ställdes till alla dessa tre grupper, med något varierade frågor beroende på deras respektive roll. Svarsfrekvensen var 58 procent bland Vattenrådets styrgrupper (83/143 möjliga), 20 procent bland nätverkets medlemmar (55/271) och 76 procent bland Vattenmyndigheten och de två länsstyrelsernas beredningssekretariat (16/21). En mer utförlig beskrivning av metod och material, liksom dess begränsningar, finns i bilaga 1 och enkätfrågorna återfinns i sin helhet i bilaga 2¹. Målet är att efter genomförd utvärdering återföra resultaten till berörda myndigheter för att tas tillvara i den fortsatta vattensamverkan i distriktet. Tema som inkluderas i studien är:

- Vattenrådets roll i förvaltningen av vattenresurser (kap 3)
- Bakgrund till de två vattenrådsprojekten (kap 3)
- Förutsättningar för framgångsrik samverkan (kap 4)
- Kommunikation och dialog i praktiken (kap 5)
- Initiativ till lokala projekt och aktiviteter (kap 6)
- Framtidsplaner och vidareföring av vattensamverkan (kap 7)

I följande avsnitt (kap 2) diskuterar vi först problem och möjligheter med samverkan och deltagande i förvaltning av naturresurser och mer specifikt kring vattenresurser utifrån tidigare forskning som omfattar både vetenskapliga teorier och empiriska observationer. Detta för att väcka kritiska frågor och ge perspektiv på vår egen analys. Därefter presenterar vi resultaten av vår studie utifrån de teman som anges ovan med början i den mer övergripande frågan om hur myndigheterna ser på vattenrådets roll(er) och former för samverkan och hur dessa motsvaras av verkligheten såsom den upplevs i Bottenvikens vattendistrikt. Vi går sedan in närmare på de olika teman som undersökts och redovisar och jämför resultaten från de tre enkätundersökningarna. Avslutningsvis gör vi en sammanfattande analys och diskuterar framtiden för samverkan inom vattenförvaltningen.

---

¹Den ursprungliga frågenumereringen i enkäterna anges inom parentes i figurer och tabeller i syfte att underlätta en kritisk granskning av rapporten.

2. Perspektiv på samverkan i naturresursförvaltning och i genomförandet av Vattendirektivet

Vatten används för väldigt många olika ändamål och våra vattendrag är dessutom utsatta för en hel del indirekt påverkan från olika näringar tex jordbruk, industri och skogsbruk. Detta innebär att många olika aktörer med helt olika utgångspunkter tillsammans måste ta ansvar för skötseln av vattenet och samarbeta. Situationen brukar kallas ett socialt dilemma eftersom samarbetet ofta resulterar i långdragna, kostsamma förhandlingar som leder till åtgärder med en mycket låg ambitionsnivå eller till och med till det som brukar kallas allmänningens tragedi. Grundantagandet har varit att människor utnyttjar en gemensam resurs individuellt och kortsiktigt för egen vinning, men konsekvenserna av alla handlingar drabbar kollektivet och alla möjligheter att använda den gemensamma resursen (Hardin, 1968). Mycket forskning, med nobelpristagaren Elinor Ostrom i spetsen, har dock visat att många samhällen faktiskt lyckas överkomma dessa svårigheter och samarbeta kring förvaltning av gemensamma resurser. En central del i detta handlar om deltagande – att de som är berörda också deltar både i beslutsprocesser och i genomförandearbete (se tex designprincip nr 3, 4 och 7 i Ostrom, 1990, s. 90). Införandet av EU's vattenramdirektiv innebar ett ännu mycket starkare fokus på samverkan och deltagande inom vattenförvaltningen i Sverige och anknyter till många intressanta forskningsfrågor. Inom vilka sammanhang är det troligt att samverkan växer fram? Vilken typ av processer hjälper samverkan på traven? Vilka deltar, varför deltar man och på vilket sätt? Leder samverkan till ökat förtroende mellan intressenter och gör ett ökat förtroende genomförandet av faktiska åtgärder mer effektivt? Leder samverkan till bättre resultat för vattenstatus och lokalsamhälle (Sabatier et al., 2005)?

Tidigare forskning om vattenramdirektivet i Sverige

Tidigare forskning om implementeringen av EU's vattenramdirektiv i Sverige har endast berört de allra första åren. Det MISTRA-finansierade programmet VASTRA pågick 1997-2005 och avslutades innan de första förvaltningsplanerna för vattenavrinningsområdena var antagna. Studierna inom VASTRA visade att det inte är troligt att kommuner samarbetar frivilligt med varandra om inte extra resurser tillförs utifrån. Vidare identifierades ett antal andra faktorer som kan underlätta samverkan för vattenskötsel; ett gemensamt och akut problem, mötesplatser, tydliga roller, tydliga regler och mekanismer för att fördela ansvar och lösa konflikter, extra resurser för processledning, kommunikation och åtgärder, kunskap om kostnadseffektiva lösningar, avtal som inte tillåter friåkare samt eldsjälur (Jöborn et al 2006). Intressenter i samverkan "skall visa uthållig vilja att delta" (Jonsson och Lundqvist 2006:109) och ömsesidigt avgränsa vilka som ska delta. Själva samverkansorganisationen måste utformas så att deltagarna "kan komma överens om fördelningen av skyldigheter och uppoffringar respektive nyttor och vinster på ett sätt som alla godtar som rättvist och socialt godtagbart"(ibid). Detta förutsätter att samverkan bygger på ett för alla intressenter godtagbart kunskapsunderlag, vilket kan uppnås om alla parter har goda möjligheter att delta på ett meningsfullt sätt genom hela processen (Jonsson och Lundqvist 2006).

Lundqvist (2004) menar att den svenska organisationen för genomförande av vattenramdirektivet kännetecknas av tydligt avgränsade områden, en organisation med flera kopplade nivåer liksom klart definierade berörda intressenter, vilket är accepterade kriterier för att kunna åstadkomma stabilt

fungerande samverkanslösningar i internationell forskning. Dock uppfylls inte ett fjärde kriterium som handlar om att fördela auktoritet och ansvar på ett tydligt sätt (Lundqvist 2004). En relativt nyligen genomförd intervjuundersökning med de ansvariga myndigheterna visar på att vattenrådets roll fortfarande upplevs som oklar (Kasemets, 2010). Myndigheterna ser vattenråden som en dialogpart, ett sätt att förankra arbetet lokalt och man gärna vill att vattenråden ska vara aktiva i åtgärdsarbetet, medan vattenråden vill ha beslutanderätt. De pekar också på att de lokala aktörerna har olika mycket makt vilket gör att det finns en risk för att de starka kör över de svagare (Kasemets 2010). Att antalet intressenter bör vara begränsat och att de bör vara någorlunda jämbördiga och lika beroende av resursen är ett annat kriterium som nämns i den internationella forskningen. Med ökad ojämlikhet i makt minskar både incitamenten och möjligheterna att samverka, eftersom det innebär olika förutsättningar att kunna skaffa information och kunskap om det aktuella problemet liksom att kunna delta i och fullgöra överenskomna åtgärder (Jonsson och Lundqvist 2006). Galaz (2006) visar också på att åtminstone i de vattenvårdsförbund som funnits sedan länge i södra Sverige så tenderar makten att vara ojämnt fördelad. Industrirepresentanter spelar därmed en nyckelroll både i designen och i upprätthållandet av vattenförbund. Dessa lyckas tillsammans med kommuner som ligger uppströms och/eller har mycket förorenande industrier skruva ner ambitionsnivån för att hålla kostnaderna nere. Resultatet blir att miljöproblem som rör vatten, tex övergödningen, inte hanterats på ett effektivt sätt trots att man formellt har haft lokala samverkansorgan.

Hedelin (2008) studerade explicit vattenramdirektivets införande i Sverige och kom fram till att det saknas kunskap i de pågående planeringsprocesserna om hur man arbetar med värderingar och skapar former för deltagande och samverkan. I Hagberg (2010) är slutsatsen att det verkar som om deltagande i genomförandet av vattenramdirektivet i skogsfrågor hindras av bristen på institutioner kopplade till vattenförvaltningen. Hon skriver också att det förefaller som om deltagande i vattenramdirektivet främst handlar om att skapa harmoni i vattenavrinningsområdena.

Framgångsfaktorer för samarbete – i teorin

Många av de faktorer som berörts i den tidigare svenska forskningen finns med även i denna studie. Fokus ligger dock på aspekter som handlar om deltagande, förtroende och legitimitet. När det gäller deltagande, så är det för det första viktigt att syftet med deltagandet i ett specifikt sammanhang är tydligt för att inte resultatet ska orsaka besvikelse och minskat förtroende (Jöborn et al 2006). Detta eftersom syftena med medborgardeltagande kan variera avsevärt och vara alltifrån ett sätt att förbättra demokratin, öka tillgången till information och utbildning, ta till vara olika kunskaper, legitimerade beslut, öka inflytandet över hur åtgärder genomförs till att undvika konflikter. Den redan existerande forskningen visar att medborgardeltagande framför allt kan bidra till att skapa en gemensam problemuppfattning samt fler alternativa lösningar på ett visst problem. För- och nackdelar av de olika alternativen blir då också mer mångfacetterade. Dessutom främjar deltagande en bättre och mer detaljerad bild av verkliga problem och behov samt en höjd medvetenhet och kunskapsnivå hos medborgarna. När beslut om åtgärder fattas lokalt och med god kännedom om hur lokala ekosystem fungerar så kan också effektiviteten i genomförandet öka, inte minst tack vare att medborgarna är införstådda med vad som pågår. Ökat deltagande kan alltså bidra till att skapa en samsyn mellan myndigheter och medborgare samt mellan olika intressegrupper (Jonsson och Lundqvist 2006).

För det andra, vad är det som gör att vissa människor väljer att delta i samverkansprocesser inom vattenförvaltning? Till viss del handlar det, liksom allt annat politiskt deltagande, om att tro på att man i alla fall har någon makt att påverka. Det viktigaste för dessa individer verkar vara att uppnå

verkliga resultat där åtgärder faktiskt genomförs, medan specifika frågor inte är lika viktiga. Man verkar också vara mer benägen att delta om samverkan behandlar något som man själv upplever som ett problem, till exempel bristande vattenkvalitet eller överfiske. Om man drivs främst av problemorientering så förefaller det vara viktigast att besluten i slutändan berör ens frågor på ett tillfredställande sätt (Samuelson et al., 2005). Inom forskningen om gemensamma resurser anses ett "lagom" krismedvetande överhuvudtaget vara en förutsättning för att nå samarbete, det vill säga att man uppfattar att situationen kräver omfattande åtgärder men inom det möjligas gränser (Dolšak och Ostrom, 2003). En annan motivationsfaktor kan vara att öka sina kunskaper, i det här fallet då främst om fysiska eller biologiska processer i vattenavrinningsområdet.

Förtroende är en mycket viktig komponent i samverkansprocesser och det handlar om att tro att de andra deltagarna förhandlar ärligt, är värda respekt och kan hålla det de lovar. Det kan vara så att höga krav och lågt förtroende till en viss policyprocess motiverar till deltagande i densamma, medan förtroende aktivt måste byggas under processen för att motivera ett fortsatt deltagande. För att bygga förtroende krävs upprepade interaktioner över tid, så att deltagarna kan hitta gemensamma värderingar, bygga upp kompetens och visa att de är villiga att bortse från ideologiska förpliktelser och istället arbeta för ömsesidigt fördelaktiga åtgärder (Focht and Trachtenberg, 2005). Förtroende är viktigt för att nå gemensamma överenskommelser, och lyckas man göra det bör förtroendet stärkas (Putnam, Leonardi och Nanetti 1996). Om överenskommelserna dessutom leder till faktiska åtgärder så bör förtroendet ytterligare stärkas, eftersom det visar att man håller det man lovar. Socialt kapital är något som ofta kopplas ihop med förtroende och det handlar om i hur hög grad det finns sociala nätverk och hur täta kontakterna är inom och mellan dessa (Putnam, 2001). Det verkar som om att när man ser bevis för att verkliga åtgärder genomförs så ökar inte bara förtroendet mellan aktörerna utan också det sociala kapitalet. Detta innebär att nya deltagare värvas samtidigt som de som redan deltar ökar sin arbetsinsats inom samverkansorganisationen. Några andra indikatorer på socialt kapital är att man uppfattar att samverkan lett till nya vänskaps- och/eller professionella relationer och en bättre förståelse för andra intressenters perspektiv (Leach och Sabatier, 2005).

En viktig fråga för all typ av offentlig verksamhet handlar om dess legitimitet, eller i hur hög grad politiken är moraliskt rättfärdigad. Legitimitet består av två delar; både *hur* beslut fattas (procedurer) och *vad* de faktiskt innebär (innehållet). Den procedurinriktade delen av legitimitet påverkas till stor del av hur deltagandet sett ut (att processen gått rätt till), medan den innehållsliga delen handlar om att rätt beslut fattats. För att en process ska anses legitim bör deltagarna i en samverkansorganisation representera hela bredden av berörda icke-statliga intressenter. *Alla* berörda kan dock inte delta direkt i beslutsfattandet och det gör att de som deltar måste kommunicera aktivt med dem som de representerar (Trachtenberg and Focht, 2005). Icke-statliga aktörer kan bidra med mycket viktig lokal kunskap, vilket gör att deras deltagande ökar policyns genomslagskraft (Ostrom 1990). Legitimitet bygger också på att allas intressen/frågor blir rättvist beaktade och därmed att ingen blir ignorerad eller nedvärderad. När man måste prioritera mellan motstående intressen är det därför centralt att förklara och rättfärdiga varför man väljer en viss position. Deltagarna måste också genuint tycka att de beslut som fattas är bra, det vill säga att man har fått tillräcklig och förståelig information och inte lurats eller tvingats till ett samtycke (Trachtenberg och Focht 2005). Vi kommer att diskutera dessa olika aspekter på och förutsättningar för framgångsrik samverkan i kapitlet som följer.

3. Bakgrund till vattenråden och deras roll

Hur och varför kom vattenråden till? Och vad säger lagen och ansvariga myndigheter att vattenrådets roll ska vara? I detta kapitel redogör vi kort för bakgrunden till Vattenrådets roll rent formellt med utgångspunkt från diverse handböcker samt beskriver framväxten av de två vattenrådsprojekten i Bottenvikens vattendistrikt. Sist i kapitlet redovisar vi vad vattenråden gör i praktiken enligt enkäten för att sedan i nästa kapitel ta oss an frågan om hur de berörda aktörerna ser på vattenrådets roll och former för samverkan enligt vår studie.

Hur ska samverkan gå till? Mellan vilka och om vad?

Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt är den myndighet som har det övergripande ansvaret för genomförandet av vattendirektivet. Länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten ska bistå i detta arbete genom varsitt beredningssekretariat. Samverkan om vattenfrågor sker också inom länsstyrelsernas olika enheter eftersom vattenfrågorna berör både samhällsplanering, tillsyn och prövning av tillstånd, näringsliv, landsbygdsfrågor, naturvård, miljö och krishantering.

Former för samverkan varierar

Som redan nämnts i inledningen lägger EU:s ramdirektiv för vatten stor vikt vid att alla berörda parter ska ges en reell möjlighet att delta i vattenförvaltningen. I förordning SFS 2004: 660 finns formella krav på samverkan och samråd för vattenmyndigheterna (Vattenmyndigheterna, 2006). Samverkan sker i praktiken genom att flera av vattenmyndigheterna har organiserat referensgrupper på distriktsnivå som kan vara både tvärssektoriella och inom respektive sektorer. Men för att genomföra det operativa arbetet med vattenförvaltningen är det framför allt på *avrinningsnivån* som samverkan ska ske (Ibid, s.3). Det är den ansvariga länsstyrelsen inom Vattenförvaltningen som måste se till att sådana Vattenråd skapas på mest lämpliga sätt beroende på hur problemen med vattnet ser ut. Formerna för samverkan varierar i olika delar av landet. I södra halvan av Sverige har det funnits vattenvårdsförbund, vattenvårdskommittéer, vattenvårdsföreningar (VVF) och vattenförbund² sedan 1950-talet (Jonsson och Lundqvist, 2006: 105), vilka nu ombildats i Vattenråd, medan sådana organ i stort sett saknats i norra Sverige³. Lokal samverkan kring vatten i norr har istället skett via fiskevårdsföreningar och andra mer begränsade frivilliga lokala initiativ. Vattenråden i Bottenvikens vattendistrikt bygger därmed på en annan historik än i de södra distrikten. Deras uppgifter kan variera; några roller som nämns i styrdokumentet är att vara delaktig i att ta fram tillståndsredovisningar, ekonomisk analys, miljöövervakningsprogram, miljökvalitetsnormer, undantag, referenstillstånd, bedömningar av risken att inte uppnå god vattenstatus, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för sitt avrinningsområde (Vattenmyndigheterna, 2006, s. 4). Resultatansvaret ligger dock kvar på länsstyrelserna/vattenmyndigheterna, liksom ansvaret för att sammanställa och ta tillvara alla förslag och se till att arbetet genomförs.

---

² Vattenförbunden är reglerade i särskild lagstiftning enligt miljöbalken, tidigare vattenlagen.

³ Det finns två VVF i Bottenvikens vattendistrikt: Torne- och Kalix älvars VVF som bildades år 2000 samt Ume- och Vindelälvens VVF från 2007.

Kommunernas viktiga roll

Kommunerna är centrala i vattenförvaltningen genom deras övergripande ansvar för planering av mark och vatten inom kommunens territorium. Svenska kommuner har en stor grad av lokal självstyrelse, och befogenhet att utfärda lokala hälsovårdsföreskrifter och liknande förordningar. Genom att kommunerna också har beskattnings- och avgiftsmakt med hjälp av lagstöd förfogar de också över egna ekonomiska resurser. Vi ska dock vara medvetna om att det är stor spridning mellan olika kommuner och att särskilt inlandskommuner ofta kämpar med att få dessa resurser att räcka till. Skyddet av dricksvatten är kommunernas ansvar liksom hantering av spill- och dagvatten samt avlopp och reningsverk. Kommunerna ska se till att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås och vidta de åtgärder de ansvarar för enligt åtgärdsprogrammet. Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen och som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Kommunerna ansvarar därmed för den närmare prövningen av mark- och vattenområdets lämplighet för bebyggelse samt regleringen av bebyggelsemiljöns utformning så att den sker på ett miljöanpassat sätt. En långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser ska främjas enligt PBL, som också lägger stor vikt vid samrådsprocesser med berörda aktörer i planering och beslut kring mark och vatten.

Vattenråden endast rådgivande

Vattenråden har ingen formell beslutanderätt, men förväntas ändå spela en viktig roll i framtagandet av planer och prioriteringen av åtgärder. Flera handböcker har tagits fram för att förtydliga hur samverkan kan ske. Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt pekar i sin handbok Vattenråd – teori och praktik på att vattenråden kan bidra på ett tidigt stadium i förberedelser och diskussioner om hur vattenresurserna ska hanteras, men också att de bör ta ställning till inlandsvatten, kustvatten och grundvatten och ta fram förslag till åtgärder (Vattenmyndigheterna, 2007, s. 5). Vidare nämner de kartläggning och analys, miljöövervakning, åtgärdsprogram och kommunikation som exempel på områden där vattenråden spelar en naturlig roll i vattenförvaltningen i samråd med – i första hand – länsstyrelserna. I Stockholms stads handledning för lokal vattensamverkan ges mer konkreta tips och råd kring hur samverkan kan gå till och hur den kan stärkas. Här poängteras bl.a. att intresse- och målkonflikter bör synliggöras så att de berörda kan få ökad förståelse för varandras synpunkter, och kunna lösa frågor gemensamt. Samverkan ses inte bara som en metod för att effektivisera arbetet, utan har också ett kommunikativt värde som kan hjälpa till att lösa eventuella lösningar och konflikter (Miljöförvaltningen, 2005, s. 4). Vidare framhålls att alla som medverkar i en samverkansprocess måste känna sig delaktiga och informeras om vem som har ansvar för olika åtaganden liksom hur samarbetet kan leva vidare (Ibid, s. 17-18).

Projektet Vattensamverkan Norr och Vattenråd Norr

Organiseringen av Vattenråd inom Bottenvikens vattendistrikt skiljer som redan nämnts från andra delar av Sverige genom att här fanns få vattenvårdsförbund att bygga vidare från. När arbetet med genomförande av vattendirektivet startade diskuterade sig Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt fram till att organisationer för samverkan måste byggas i brett samarbete med relevanta aktörer inom de två länen. Man fann att det krävdes särskilda insatser för att initiera lokala Vattenråd. Ekonomiskt stöd gavs först till Vattensamverkan Norr under 2006-2009 med 500 tkr i två år per län och sista året med 600 tkr per län. Region Västerbotten och Kommunförbundet Norrbotten

bidrog också med 100 tkr per län och år. Sedan gavs också stöd till Projekt Vattenråd Norr med 1,3 Mkr årligen från vattenmyndighetens finansörer och från Region Västerbotten med 100 tkr årligen under 2010-2011. Två heltidstjänster inrättades, en vid Regionförbundet Västerbotten och en vid Kommunförbundet Norrbotten, för att samordna arbetet. I praktiken har flera personer varit involverade eftersom tjänsterna delats. En ledningsgrupp utsågs med sju ledamöter från varje förbund (bestående av en representant från vardera kansliet och resten politiker och tjänstemän från kommuner) och fem representanter från de båda länsstyrelserna och vattenmyndigheten. Projektet inleddes med en inventering under våren 2007 bland kommuner, näringsliv, föreningar, myndigheter och andra organisationer för att ringa in hur olika intressenter ville samverka och hur samverkan bäst kunde byggas. Inledande möten med dessa intressenter syftade också till att informera om och väcka intresse för det lokala vattenarbetet. Alla kommuner besöktes och vid mötena inventerades också viktiga vattenintressenter och prioriterade vattenfrågor. Efterhand har kontakter tagits också med andra lokalt förankrade vattenintressenter (Alm et al., 2009).

Vattenråden etablerades

Under hösten 2007 gjordes ett förslag till geografisk indelning av vattenråd utifrån specifika kriterier (se nedan) och synpunkter som diskuterats vid kontaktarbetet och projektet bjöd sedan in till allmänna möten i tolv av de tretton föreslagna vattenråden. Torneälvens avrinningsområde hade redan initierat verksamhet i ett gränsöverskridande vattenparlament tillsammans med den finska sidan. De kriterier som vägledde bildandet av vattenråd var: bred representation utifrån avrinningsområdets karaktär (inkluderande alla berörda intressen, jämställdhet och mångfald, samt mandat att företräda verksamheten); att en sammankallande/kontaktperson skulle utses; styrgrupp utses; minnesanteckningar föras vid möten; och ett öppet arbetssätt tillämpas. En summa av 50 tkr per år beviljades för varje vattenråd för att möjliggöra arbetet. Alla 13 vattenråd har också tillgång till en egen hemsida för att stimulera kommunikation. En handledning för arbetet *Vattenråd gör inflytande möjligt* togs fram under år 2008 för att underlätta arbetet och användas vid informationsmöten. I samarbete med Vattenmyndigheternas nationella kommunikationsgrupp utvecklades även en guide till finansieringskällor, med en särskild version för möjligheter till regionalt ekonomiskt stöd inom Bottenviken. Andra dokument har också utvecklats och lagts upp på Vattenrådets gemensamma hemsida för att stödja arbetet (se även kap 4). Vidare har olika utbildningsinsatser gjorts löpande i samverkan med Vattenmyndigheten. Vattenrådsdagar har anordnats årligen från lunch till lunch – med tanke på de långa resvägarna – blandat med information och diskussioner och träffar mellan kontaktpersonerna för de olika Vattenråden har också genomförts. Projektledarna har träffats regelbundet för att informera varandra om utvecklingen och reflektera över sina erfarenheter. Synpunkter och förankring har också skett löpande med ledningsgruppen för projekten (Alm et al., 2009).

Arbetsformer växte fram

De mål som initialt sattes upp för projekt Vattensamverkan Norr för bildandet av vattenråd, mötesverksamhet och kommunikation uppnåddes i mycket stor utsträckning. Vattenråden ägnade betydande tid tillsammans med projektledarna till att yttra sig över Vattenmyndighetens framtagna förslag för vattenförvaltning för perioden 2009-2015. Under år 2009 koncentrerades arbetet på att finna fungerande arbetsformer. Vattenråden framförde gemensamt önskemål om fortsatt administrativt och praktiskt stöd för att kunna stabilisera verksamheten, vilket utmynnade i ett förnyat tvåårigt stöd för att bistå vattenråden med informationsspridning, dokumentation, kontakt med vattenförvaltningens alla organ, organisation av utbildningar och andra aktiviteter (Alm et al., 2009, s.22).

Under projektet Vattenråd Norr fortsatte därmed dessa insatser, och bl a utvecklade elva av vattenråden egna listor över prioriterade åtgärder i vattenarbetet inom sina respektive avrinningsområden (Vattenmyndigheten, 2011). Enligt vattenvårdsdirektören för Bottenvikens vattendistrikt kommer dessa prioriteringar att tillmätas betydelse vid den fortsatta planeringen och avsättningen av resurser inom Vattenmyndigheten.

Förutom att initiera samverkan inom avrinningsområdet, är Vattenråden remissorgan till vattenmyndigheten, och ska yttra sig bland annat om arbetsprogram med tidtabell, översikt av väsentliga frågor, åtgärdsprogram och Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB). Men Vattenråden har också gett synpunkter på andra frågor som inte har direkt att göra med vattenförvaltningen i distriktet. Några exempel är att Vattenråd 5 gav synpunkter på en MKB angående Bodens skjutfält och Vattenråd 11 yttrade sig i ett samråd om torvtäktetablering.

Vad gör Vattenråden inom Bottenvikens vattendistrikt i praktiken?

Som beskrivits ovan finns det många uppgifter som Vattenråden förväntas sköta, och i kapitel 4 kommer vi att diskutera i vilken grad förutsättningarna för samverkan verkar fungera i praktiken. För att ge en första övergripande bild av vilka uppgifter Vattenråden hittills ägnat sig åt ställde vi denna fråga till medlemmarna i styrgrupperna och kontaktpersonerna på länsstyrelserna. Svaren redovisas i tabell 1 och kan ses som en sammanfattning på inriktningen av arbetet hittills.

De dominerande uppgifterna handlar om *kunskap och information*: att identifiera och sammanställa lokal kunskap, att sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder, och att bidra med information och kunskap till beslutsfattare. Utbildningar står också högt bland de åtgärder som genomförts. Dialogen sker också genom att vara *remissinstans* till Vattenmyndigheten och till länsstyrelsen och andra myndigheter. Vi noterar att länsstyrelsen lägger betydligt större vikt vid funktionen som remissinstans än vad man gör i styrgrupperna. Det finns tydligen ett stort behov från länsstyrelsernas sida att lyssna till vattenrådets synpunkter för att kunna utveckla och konkretisera sina planer. Detta yttrar sig också i att en mycket stor majoritet både bland styrgrupperna och bland länsstyrelserna poängterar uppgiften att hjälpa till med *prioritering av åtgärder* inom vattenrådsområdet. Mer än hälften säger att Vattenråden tagit hänsyn till lokalbefolkningens önskemål, men det är värt att uppmärksamma att endast en av fem i bägge grupperna tycker att Vattenrådet ägnat sig åt att ta fram en strategisk samverkansplan för vattenområdet. Tydligt återstår mycket arbete ännu.

Vi ser ett liknande problem i att relativt få – cirka två av fem - i både styrgrupper och länsstyrelser nämner att vattenråden varit aktiva i att rådgöra med regionala beslutsfattare respektive med kommunala beslutsfattare och politiker. Påståendet att vattenråden varit en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet delas av betydligt fler än de som anser att de varit en blåslampa mot kommunerna. Det är uppenbart att vattenråden hittills haft sin största kontaktyta mot Länsstyrelserna och Vattenmyndigheten snarare än mot kommunerna, även om det troligen skett en viss förskjutning över tid när vattenråden förbättrat sin förankring inom kommunerna på senare år. Vi återkommer till denna fråga i slutkapitlet där vi diskuterar framtiden.

Betydligt mer än hälften av de svarande hävdar att deras vattenråd har tagit initiativ till åtgärdsprojekt, men endast en av fem bland styrgrupperna säger att vattenråden driver egna projekt (här anser länsstyrelserna dock i något högre grad att så är fallet). Stöd till forskningsprojekt är också en mer sällan förekommande uppgift bland vattenråden, där länsstyrelserna verkar uppmärksamma denna roll mer än styrgrupperna själva. På samma sätt ser vi att tre av tio i styrgrupperna menar att vattenrådet ägnat sig åt att lösa konkreta problem, medan hälften av de svarande inom länsstyrelserna tycker att de gjort det. Det finns således en något högre skattning av aktiviteterna inom länsstyrelserna än bland de som svarat inom styrgrupperna.

Slutligen vill vi uppmärksamma att både styrgrupperna och länsstyrelserna anser att vattenråden i hög grad har ägnat sig åt aktiviteter som uppmuntrar engagemang hos allmänheten. Denna uppgift bör också ses i kombination med att identifiera och sammanställa lokal kunskap som ligger helt i topp bland styrgrupperna.

Tabell 1. Vattenrådets uppgifter i praktiken (E 2)

Andel i procent som angett att vattenrådet ägnar sig åt uppgiften. Siffrorna inom parentes anger gruppens prioriteringsordning där 1 är den som flest angett att man ägnar sig åt, 2 näst flest osv.

	Styrgrupp	Länsstyrelse
Identifiera och sammanställa lokal kunskap	80 (1)	69 (3)
Hjälpa till med prioritering av åtgärder inom vattenrådsområdet	77 (2)	75 (2)
Vara remissinstans till Vattenmyndigheten	66 (3)	94 (1)
Bidra med information och kunskap till beslutsfattare	63 (4)	56 (5)
Uppmuntra engagemang hos allmänheten	63 (4)	69 (3)
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder	59 (5)	62 (4)
Ta initiativ till åtgärdsprojekt	55 (6)	69 (3)
Ordna utbildningar	54 (7)	69 (3)
Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål	53 (8)	75 (2)
Vara remissinstans till länsstyrelsen och andra myndigheter	52 (9)	56 (5)
Rådgöra med regionala beslutsfattare	35 (10)	38 (8)
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker	34 (11)	38 (8)
Lösa konkreta problem	31 (12)	50 (6)
Vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet	30 (13)	50 (6)
Driva projekt	20 (14)	44 (7)
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet	19 (15)	19 (10)
Stödja forskningsaktiviteter	18 (16)	38 (8)
Vara en "blåslampa" mot kommunerna	19 (15)	31 (9)

4. Förutsättningar för framgångsrik samverkan

Detta kapitel utgår från kapitel två och det innebär att vi här undersöker i vilken grad de teoretiska förutsättningarna för att nå framgångsrik samverkan verkar vara uppfyllda i Bottenvikens vattenråd. Det första avsnittet kopplar dock till det förra kapitlet där det redovisades vad vattenråden anser att de faktiskt gör genom att vi här går igenom vad vattenråden *borde* göra. Därefter relateras detta till hur man uppfattar vattenrådets roll, innan vi kommer till vilka motiven är för att delta i ett vattenråd och hur mycket inflytande olika deltagare verkar ha. De sista avsnitten handlar om förtroende och socialt kapital samt legitimitet.

Vad borde vattenråden göra?

I kapitel 3 redovisades vilka uppgifter man *faktiskt* ägnat sig åt i vattenråden, och nu kommer vi att se närmare på vilka uppgifter vattenrådet *borde* ägna sig åt (se tabell 2 nedan). En stor majoritet av de svarande i alla tre grupperna tycker att vattenråden bör ägna sig åt samtliga nämnda uppgifter på samma sätt som nu eller mer än nu. Detta betyder att man i stort är överens om vilka uppgifter vattenråden har, medan prioriteringarna kring vad som borde få mer utrymme i vattenråden skiljer sig en aning åt.

Om vi jämför vilka fem uppgifter som flest svarande inom de tre grupperna anser att vattenrådet bör ägna sig åt *mer* så hittar vi stor överensstämmelse med vad man ansåg att man redan gör i hög utsträckning, nämligen att vattenrådet bör ägna sig åt att uppmuntra engagemang hos allmänheten samt att identifiera och sammanställa lokal kunskap. Dessa två uppgifter ligger på "topp fem" bland alla tre grupper. De svarande från styrgrupperna samt från nätverken har också att sprida kunskap om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet samt att bidra med information och kunskap till beslutsfattare på sina topp fem-listor. Svarande från länsstyrelsen och nätverken prioriterar även att rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker samt att driva projekt. Styrgruppsmedlemmar anser istället att man ägnar sig tillräckligt åt att driva projekt. Bland dem hamnar att rådgöra med regionala beslutsfattare bland topp fem, medan nätverksmedlemmar prioriterar att vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet, att ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål samt att lösa konkreta problem. När det gäller att ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål anser istället både styrgruppsmedlemmar och länsstyrelsepersonal att man bör göra det på samma sätt som nu. De svarande på länsstyrelserna tycker att vattenråden borde ägna sig mer åt att ta initiativ till åtgärdsprojekt, att utforma strategiska samverkansplaner för vattenrådsområdena samt att sprida information om vattenförvaltningen i vattenområdet.

De svarande från alla tre grupperna anser att vattenråden bör ägna sig åt att vara remissinstans på samma sätt som nu. Sammanfattningsvis verkar det råda samsyn om att samtliga nämnda uppgifter faller inom vattenrådets ansvarsområde, och att man behöver lägga ännu större vikt vid att uppmuntra allmänhetens engagemang och att samla in lokal kunskap trots att man redan arbetar med detta. Att initiera och driva projekt tycker anställda vid länsstyrelserna (och i viss mån nätverksmedlemmar) behöver prioriteras mer, medan styrgruppsmedlemmar tycker att det är bra som det är.

Tabell 2. Vilka uppgifter tycker du att vattenrådet i huvudsak borde ägna sig *mer* åt? (E 3) "Topp fem" för de tre grupperna

Siffrorna i tabellen anger vilka påståenden som flest svarande kryssat i "Mer än nu" på; 1 betyder att flest svarande inom den gruppen svarat "Mer än nu" på just det påståendet, 2 näst flest "Mer än nu" osv. Placeringen för de påståenden som inte ligger på en grupps topp fem har satts inom parentes.

	Styrgrupp	Nätverk	Länstyrelse
Uppmuntra engagemang hos allmänheten	2	4	2
Identifiera och sammanställa lokal kunskap	3	5	5
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder	1	2	(7)
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker	(6)	3	1
Sprida information om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet	4	(6)	4
Bidra med information och kunskap till beslutsfattare	4	1	(7)
Ta initiativ till åtgärdsprojekt	(8)	5	5
Driva projekt	(16)	5	5
Rådgöra med regionala beslutsfattare	5	(8)	(8)
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet	(9)	(9)	3
Lösa konkreta problem	(11)	5	(6)
Vara en "blåslampa" mot länstyrelse och vattenmyndighet	(13)	3	(8)
Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål	(10)	4	(11)

Vattenrådets roll och inflytande upplevs ännu som ganska oklart

Den tidigare forskningen om vattenförvaltning i Sverige har som diskuterades i kapitel tre visat att tydliga roller och regler är viktigt för att underlätta samverkan. Vi frågade därför i de tre enkäterna hur tydlig Vattenrådets roll är och svaren redovisas i tabell 3. Som förväntat anser de flesta svarande inom länstyrelserna att dess roll är tydlig/väldigt tydlig, men nästan två av fem tycker att rollen är otydlig/väldigt otydlig. Liknande svar kommer från vattenrådets styrgrupper, om än tydligheten anses något svagare. De få som svarat inom vattenrådets nätverk upplever oftast att rollen är ganska otydlig (tabell 3). Vattenrådets roll(er) har uppenbarligen inte riktigt satt sig, även om man, som vi såg i de tidigare avsnitten, i hög grad har en samsyn kring vilka uppgifter vattenråden har. Oklarheten om vilken roll vattenråden har verkar härmed inte handla om vilka uppgifter vattenråden har.

Tabell 3. Vattenrådets roll är... (E 1)

Andel i procent som angett de olika alternativen.

	Styrgrupp	Nätverk	Länsstyrelse
Otydlig/väldigt otydlig	43	55	38
Tydlig/väldigt tydlig	52	35	56
Inget svar	5	10	6

Som vi kan utläsa av resultaten i tabell 4, verkar en del av oklarheten handla om vilket inflytande vattenråden bör ha. Över två tredjedelar av de svarande från styrgrupperna instämmer i att förslag från en själv eller ens organisation påverkat förvaltningsplaner liksom att förslag och synpunkter från vattenråden påverkat förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Endast en tredjedel av de svarande från nätverken instämmer dock i detta. Bland länsstyrelsepersonalen är det liksom för styrgruppsmedlemmar mer än två tredjedelar som anser att vattenråden påverkat förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. När det gäller inflytande lite mer generellt, huruvida förslag från vattenråden påverkat länsstyrelsens och vattenmyndighetens arbete, så skiljer det sig mer. Över hälften av styrgruppsmedlemmarna instämmer i detta påstående, liksom över två tredjedelar av de svarande från länsstyrelserna, medan endast en tredjedel av de få svarande inom nätverken instämmer. Ungefär samma fördelning gäller för påståendet om länsstyrelsen och vattenmyndigheten tar till vara vattenrådets önskemål, liksom för om man anser att vattenråden som "forum" har ökat demokratin inom vattenförvaltningen.

Fördelningen av svar mellan de tre grupperna visar på att de svarande från länsstyrelsen skattar att deras egen myndighet är bättre på att ta till vara synpunkter från vattenråden än vad styrgruppsmedlemmar och nätverk anser. Detta tyder på att det finns en viss diskrepans i synen på i hur hög grad vattenrådets önskemål bör påverka vattenförvaltningen, även om en majoritet av de svarande i styrgrupperna instämmer helt eller delvis i att vattenråden faktiskt påverkar. Dock finns en del kommentarer som tyder på att vattenråden av några uppfattas som "skendemokrati" och som ett forum för tomt prat. Det finns också tendenser i materialet till att representanter för kommunerna inte uppfattar deltagandet i vattenråden som särskilt meningsfullt. En person skriver till exempel att kommunen inte behöver gå "omvägen" via vattenråden för att få kontakt med de som är berörda i vattenfrågor – kommunen har redan direktkontakt med dem och ser därmed inget mervärde i att delta i vattenrådet.

Återkopplingen till nätverken verkar inte heller riktigt fungera eftersom det är en väldigt hög andel svarande som inte vet eller inte svarar (50-60 procent), och bland de som svarar är det alltså inte mer än strax över en tredjedel som instämmer.

Tabell 4. Inflytande (D 1)

Andel i procent som svarat instämmer delvis och instämmer helt på följande påståenden:

	Styrgrupp	Nätverk	Länsstyrelse
Förslag från mig eller min organisation har via vattenrådet påverkat förvaltningsplan och åtgärdsprogram	69	33	Ej aktuellt
Förslag och synpunkter från vattenrådet har påverkat förvaltningsplan och åtgärdsprogram	61	33	75
Länsstyrelsen och vattenmyndigheten tar till vara vattenrådets önskemål	57	38	82
Vattenråden som "forum" har ökat demokratin inom vattenförvaltningen	53	40	69

Vilka är motiven till att delta i vattenrådets arbete?

Eftersom samverkan vilar på att berörda aktörer vill delta, så är det naturligtvis viktigt att se närmare på hur man uppfattar deltagandet i vattenråden. Länsstyrelsepersonal tycker att det viktigaste motivet till att delta i vattenrådets arbete är kunna bidra med information och kunskap, men också att få tillgång till de andra intressenternas information och kunskap. Hälften hoppas att vattenråden ska få "saker att hända" och att de ska påverka vattenförvaltningen. Nästan hälften sätter vidare tilltro till vattenråden som en arena för att öka förståelsen mellan olika perspektiv och för att minska konflikter (se figur 1).

När en liknande fråga ställdes till medlemmarna i styrgrupperna är det vanligaste svaret att de känner sig som representanter för sin organisation/verksamhet, vilket är förväntat eftersom de är utsedda av just det skälet att de ska kunna bidra med sina respektive perspektiv på vattenfrågor. Var tredje person i styrgrupperna sitter där för att deras arbetsgivare/organisation vill det. Styrgrupperna ser också informationsutbyte som mycket viktiga motiv, liksom att kunna påverka vattenförvaltningen. Att tro att man kan påverka är ofta en viktig drivkraft till att engagera sig som medborgare, och över hälften av de svarande säger sig vara med just av det skälet. Däremot är det bara en av fem som säger att de är med i vattenrådet för att få saker att hända. Möjligen kan man tolka detta i ljuset av att vattenrådets roll och ansvar ännu inte är helt tydligt, och att styrgruppernas medlemmar tror att "saker händer" oftast utanför dessa fora. Dock finns det en del som tydligt uttrycker att de är med för att få saker att hända i den öppna frågan (se vidare diskussion kring detta i kapitel 6).

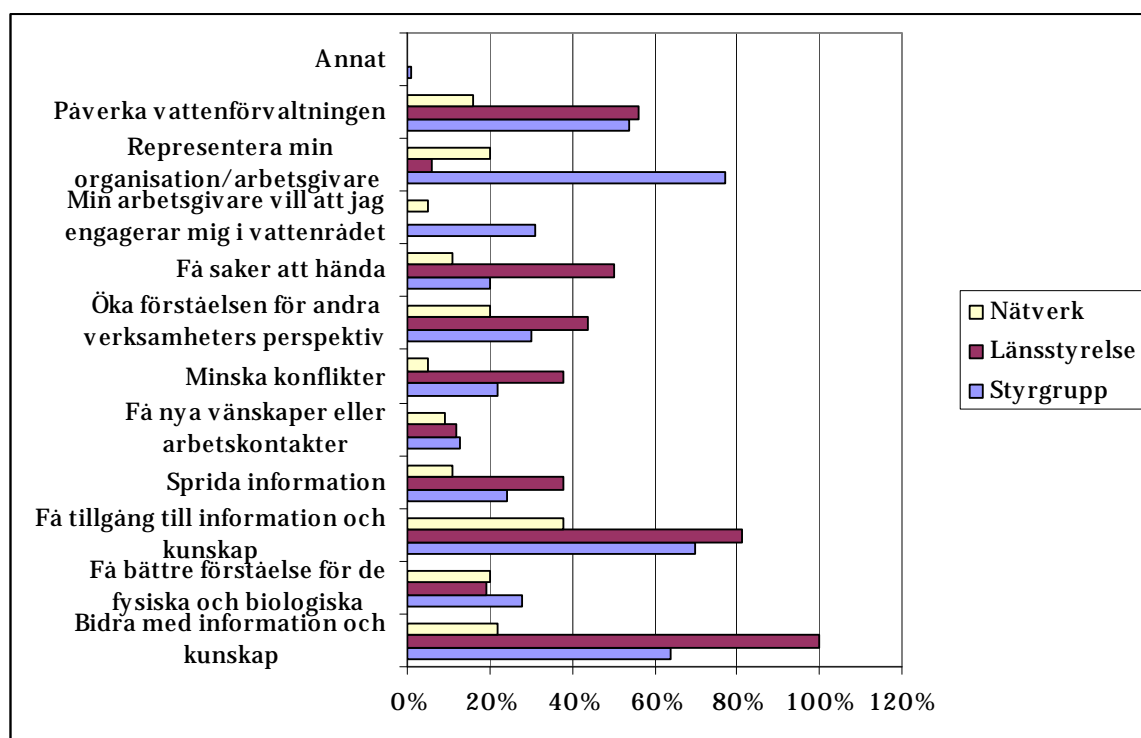
Vi bör vara försiktiga med tolkningen av vad nätverket säger eftersom det är så få som svarat, men även här är tillgång till information ett vanligt svar på varför de är med. Överlag är motiven inte lika tydliga för nätverket, vilket tyder på att detta nätverk inte är särskilt aktivt.

En del skriftliga kommentarer i enkäten handlar om svårigheten att väcka engagemang hos allmänheten; för att vattenråden spänner över så stora områden eller för att det krävs ideellt arbete. En styrgruppsmedlem skriver till exempel:

- "... Vattenråden har ingen egen provtagning för kartläggning och uppföljning och inte heller pengar för att driva egna åtgärdsprojekt. Nu mest samordning som delvis skulle kunna skötas ganska bra av beredningssekretariatet självt om det fick mer resurser, jämför länsstyrelsens roll i en del andra vattenråd som har sitt ursprung i vattenvårdsförbund. Avrinningsområdets storlek gör det svårt att få till ett bredare engagemang från allmänheten."

Någon från en länsstyrelse skriver:

- "... det kan vara svårt att engagera privatpersoner och ideella föreningar som måste bidra på sin fritid."

Figur 1. Viktigaste syftet med vattenrådet (länsstyrelse) samt skäl för att delta (nätverk och styrgrupp) (B 1)

Andel i procent som angett de olika alternativen.

Som vi ser i tabell 5, instämmer en stor andel av de svarande inom alla tre grupper helt eller delvis i påståendet att ens organisation/arbetsgivare ser ens engagemang i vattenrådet som en resurs för det egna arbetet. De flesta skulle vilja engagera sig mer men ens övriga arbetsuppgifter medger inte det. Det är detta som verkar begränsa engagemanget i vattenråden, snarare än vattenrådets budget då endast en femtedel av de svarande inom styrgrupperna och nätverken svarar att medlen inte räcker.

Tabell 5. Engagemang (B 5)

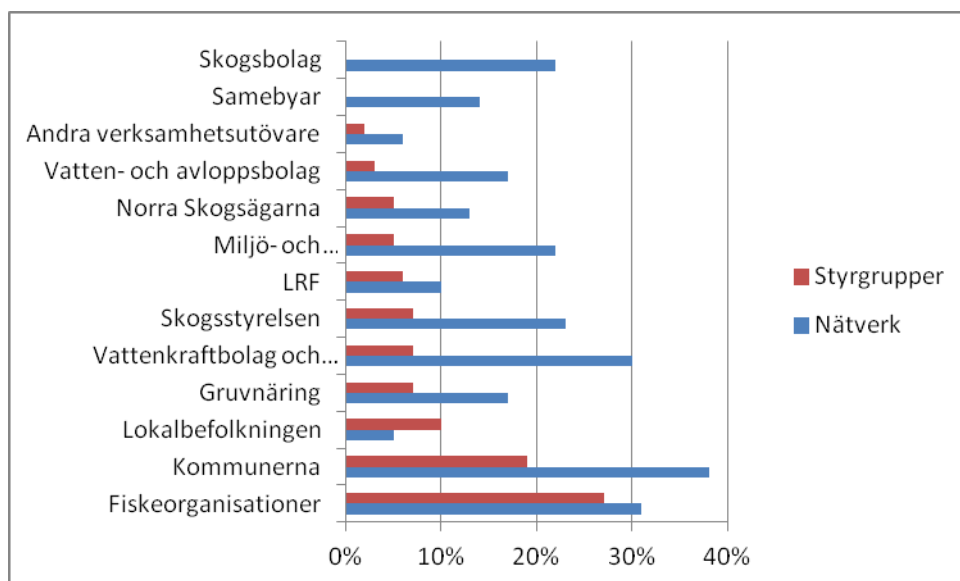
Andel i procent som angett att de instämmer helt eller instämmer delvis.

	Styrgrupp	Länsstyrelse	Nätverk
Jag tror att min organisation/arbetsgivare ser mitt engagemang i vattenrådets nätverk som en resurs för vårt interna "vattenarbete"	84	88	62
Jag vill engagera mig mer men mina övriga arbetsuppgifter medger inte det	71	69	65
Jag vill engagera mig mer men vattenrådets budget räcker inte till det	23	Ej aktuellt	20

Ett viktigt skäl till att delta i miljörelaterade frågor brukar också vara att man upplever att det finns mer eller mindre akuta miljöproblem som kräver åtgärder. Till viss del bekräftas detta i denna studie (se detaljerna i figur 5 i kapitel 6). Bland de styrgruppsmedlemmar som svarat anser mellan en tredjedel och hälften att flera av de nämnda miljöproblemen förekommer och är angelägna att hantera i hög eller mycket hög grad. Nätverksmedlemmarna anser i aningens högre grad ännu fler miljöproblem som angelägna att hantera. Dessa resultat visar därmed att oron över vattenrelaterade miljöproblem är större i nätverken, som är avsevärt mindre aktiva, än bland styrgruppsmedlemmarna. Det kan dock vara en följd av att de som sitter i styrgrupperna fått betydligt mer information och att de därmed har en mer nyanserad bild. Resultaten kan också tolkas som om ett "lagom" krismedvetande råder, där man inser att det föreligger vissa miljöproblem men att de anses vara hanterbara. Detta innebär att incitamenten för att samverka är högre än om man uppfattar sig stå inför en helt ohanterbar kris.

Maktfördelning mellan deltagare

I kapitel två redovisades att forskning visat att ojämlik maktfördelning mellan deltagare i en samverkansorganisation ofta kan vara ett hinder för samarbete. I figur 2 redovisas frågan där de svarande skulle ange i vilken utsträckning vattenråden tillvaratar synpunkter från medlemmar som representerar olika intressen. De allra flesta svarande både inom styrgrupperna och nätverken (mellan 60 och 95 procent) anser att olika gruppers synpunkter tillvaratas lika mycket som andras. Dock anser en del att fiskeorganisationers och kommuners synpunkter tillvaratas mer än andras. Bland svarande från nätverken anses även vattenkraftbolag och regleringsföretag, miljö- och naturvårdsorganisationer, skogsbolag och skogsstyrelsen ha mer genomslag. Minst genomslagskraft verkar samebyarna ha; nästan en fjärdedel av de svarande från styrgrupperna och nätverken anser att deras synpunkter får mindre uppmärksamhet än andras. En tredjedel av nätverksmedlemmarna, liksom en sjättedel av styrgruppsmedlemmarna, uppfattar också att lokalbefolkningens synpunkter får mindre utrymme. Till viss del verkar makten, eller möjligheten att bli tagen på allvar, alltså vara ojämnt fördelad inom vattenråden till förmån för allt fiskeorganisationers och kommuners fördel och samebyars och lokalbefolkningars nackdel. Att resultaten tyder på att det finns en viss ojämställdhet kan innebära att det är svårare att nå gemensamma överenskommelser.

Figur 2. I hur stor utsträckning tillvaratar vattenrådet synpunkter från medlemmar som representerar... (D 2)

I figuren redovisas andelen i procent som svarat "Mer än andra".

Förtroende och socialt kapital

För att överkomma splittring och åsiktsskillnader är förtroende och socialt kapital centralt. Detta handlar om att tro att de andra som deltar är ärliga, värda respekt och att de håller vad de lovar. Som vi ser i tabell 6 nedan, så instämmer två tredjedelar av de svarande från styrgrupperna och länsstyrelserna helt eller delvis i att det finns delade meningar om vattenpolitik och -förvaltning. Bland de få svarande inom nätverken är det hälften som svarar vet ej medan en tredjedel instämmer. Styrgruppsmedlemmarna verkar sedan oense om huruvida representanterna i styrgruppen enbart bevakar sina egna intressen, då en tredjedel instämmer helt eller delvis medan nästan hälften tar helt eller delvis avstånd. När det gäller frågan om man själv kompromissar när vattenrådet gjort gemensamma ställningstaganden så instämmer nästan hälften, medan drygt en tredjedel tar avstånd. Dessa siffror tyder på att förtroendet är på en medelnivå, men samtidigt så håller nästan alla (95 procent) med om att dialogen i vattenrådets styrgrupp präglats av respekt. De allra flesta (89 procent) instämmer också i att de själva och deras organisationer respekteras i vattenrådet. Förutsättningarna för ett ökat förtroende verkar därmed goda; processen att skapa förtroende tar förstås lång tid och vattenråden har endast verkat i tre till fyra år.

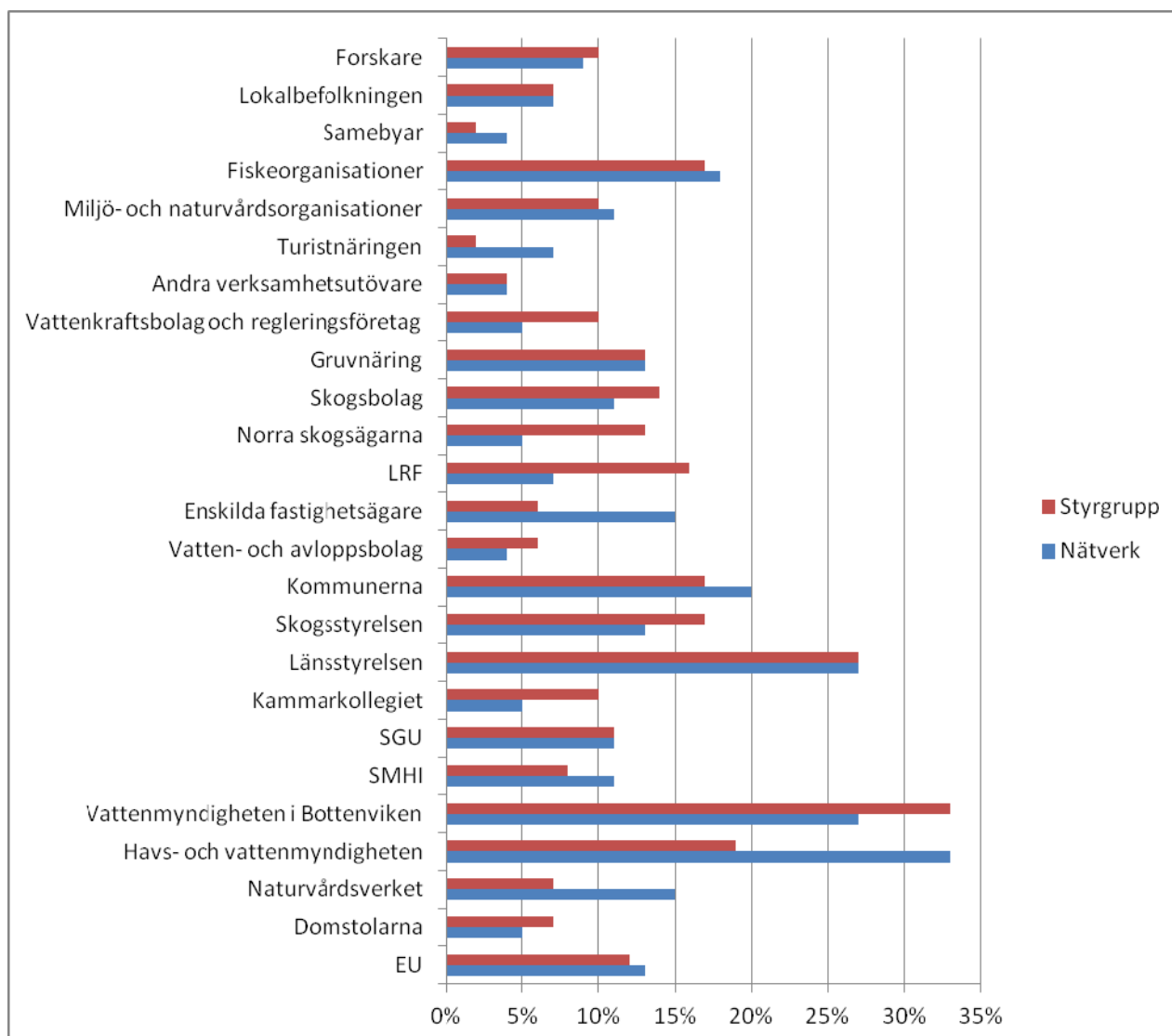
Tabell 6. Förtroende (D 1)

Andel i procent som svarat instämmer delvis och instämmer helt på följande påståenden:

	Styrgrupp	Nätverk	Länsstyrelse
I vattenrådet finns delade meningar om vattenpolitik och –förvaltning	60	36	70
Representanterna i styrgruppen bevakar enbart sina egna intressen	35	18	Ej aktuellt
Jag har kompromissat när vattenrådet gjort gemensamma ställningstaganden	43	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Dialogen i vattenrådets styrgrupp har präglats av respekt	95	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Jag och min organisation respekteras i vattenrådet	89	58	Ej aktuellt

Hittills verkar man inte heller anse att ens förtroende för enskilda vattenaktörer förändrats i någon nämnvärd utsträckning, förutom när det gäller vissa myndigheter som är aktivt involverade i vattenrådsarbetet. En tredjedel av de svarande från både styrgrupper och nätverk svarar att ens förtroende för Vattenmyndigheten i Bottenviken är bättre, liksom för länsstyrelsen. Också förtroendet för Havs- och vattenmyndigheten upplevs som bättre av 17 procent av styrgruppsmedlemmarna och 33 procent av nätverksmedlemmarna. För övriga aktörer är det mellan 59 och 88 procent som svarar att deras förtroende är oförändrat (ca 10 procent har svarat vet ej eller inget alls).

Figur 3. Har ditt förtroende för följande vattenaktörer förändrats genom vattenrådsarbetet?

I figuren redovisas andelen i procent som svarat "Ja, det är bättre".

Socialt kapital handlar om sociala nätverk och dess kännetecken, som till exempel hur ofta man träffas inom och mellan olika nätverk. De som är medlemmar i vattenrådets styrgrupper och som har svarat på enkäten verkar träffa andra vattenrådsmedlemmar från kommunerna relativt ofta – endast 3 procent anger att de aldrig träffas och 24 procent att man träffas minst en gång i månaden. För övriga grupper är det mellan 21 och 50 procent som aldrig brukar träffa någon som representerar dem. Vatten- och avloppsbolag är den grupp som flest anger att de aldrig träffar (50 procent) – dock var det väldigt få svarande från denna grupp. Medlemmar som representerar lokalbefolkning, miljö- och naturvårdsorganisationer, enskilda fastigheter, skogsbolag samt fiskeorganisationer uppger ca 55 procent att de träffas minst en gång per år – ca en fjärdedel träffar dessa åtminstone några gånger per år. Relativt sällan träffar man representanter för gruv- och turistnäring. Man träffas i fiske-sammanhang (möten i fiskevårdsområden, fiskeförvaltning och fiskeföreningar), i tjänsten, genom kommunala uppdrag, i byarna, jaktmöten, skogsägarfrågor med mera.

Vattenrådets legitimitet

För att ett samverkansorgans beslut ska bli allmänt accepterade är det viktigt att alla intressenter finns representerade. Tabell 7 visar att över två tredjedelar av de svarande från styrgrupperna anser att alla organisationer/myndigheter/företag som bör finnas med också är representerade i deras vattenråds arbete. Men bland de svarande från länsstyrelser och nätverk är det inte ens hälften som håller med om detta påstående, vilket kan tolkas som att det är troligt att det finns intressenter som inte är representerade i nuläget. Till viss del kan det handla om att de få svarande från nätverken uppfattar att lokalbefolkningens önskemål inte får tillräckligt mycket utrymme – på det påståendet svarade nästan hälften att man borde ta mer hänsyn än vad man gjort hittills (se tabell 2).

För att få med sig de som inte själva sitter i vattenråden är det viktigt att det finns en aktiv kommunikation mellan vattenrådsrepresentanterna och dem som de representerar. En majoritet av styrgruppsmedlemmar och länsstyrelsepersonal anser att de har varit framgångsrika när det gäller att förklara sin grups intressen till de övriga representanterna i vattenrådet. Endast en tredjedel av nätverksmedlemmarna anser dock att de lyckats med detta – och hela 40 procent svarar inte alls eller vet ej. När det gäller att föra vidare information från vattenrådet till den grupp/organisation som man representerar anser över hälften i samtliga grupper att man varit framgångsrik. Kommunikationen mellan representanter och deras organisationer verkar utifrån svaren på dessa påståenden ha fungerat ganska väl. Nätverksmedlemmar (i den mån man alls svarat) har inte riktigt lyckats föra fram synpunkter från sina organisationer till vattenråden, vilket kanske inte är så konstigt med tanke på att de faktiskt inte sitter med i styrgruppen.

Att alla intressen behandlas likvärdigt och rättvist är viktigt för att de som deltar ska uppfatta processen och beslutsfattandet som legitimt. Nästan två tredjedelar av de svarande från styrgrupperna anser att alla informationskällor behandlats likvärdigt vid vattenrådets möten. Endast 5 procent håller inte med. Bland de få som svarat från nätverken är det istället nästan två tredjedelar som inte vet, medan en tredjedel instämmer. Styrgruppsmedlemmar fick också svara på påståendet om dialogen i vattenrådets styrgrupp präglats av respekt och nästan alla (95 procent) instämmer i detta, vilket ytterligare stärker slutsatsen att styrgrupperna behandlat alla intressenter rättvist. Dock tydde svaren i figur 2 ovan på att det kan vara så att vissa intressens synpunkter tillvaratas i högre utsträckning än andras.

Ett sista mått på legitimitet handlar om samtycke, och som vi såg i förra kapitlet så finns en stor samstämmighet mellan styrgrupper och länsstyrelserepresentanter om vad vattenråden faktiskt gör. Lite större spridning finns i hur man anser att bör prioritera bland dessa uppgifter i framtiden (se kap 7 figur 6).

Tabell 7. Legitimitet (B1/C1/D1)

Andel i procent som svarat instämmer delvis och instämmer helt på följande påståenden:

	Styrgrupp	Nätverk	Länstyrelse
Alla organisationer/myndigheter/företag som bör finnas med är representerade i vattenrådets nätverksarbete	69	44	42
Jag har varit framgångsrik när det gäller att förklara min grupps intressen i vattenfrågan till de övriga representanterna i vattenrådet	62	33 (40)	56
Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenrådet till den grupp/organisation som jag representerar	59	53 (33)	63 (till beredningssekreteriat)/ 81 (till vattenmyndigheten)
Alla informationskällor har behandlats likvärdigt vid vattenrådets möten	64	31 (58)	Ej aktuellt
Dialogen i vattenrådets styrgrupp har präglats av respekt	95	Ej aktuellt	Ej aktuellt

Andelarna inom parentes anger hur många som inte svarat eller svarat vet ej på frågan.

5. Kommunikation och dialog i praktiken?

Hur har då kommunikationen inom Vattenråden gått till, och hur har dialogen skett med myndigheterna? Hur ofta har man träffats, och hur har informationsutbytet skett? Vilken roll har Vattenrådets nätverk spelat i detta utbyte? Innan vi analyserar svaren från enkätundersökningen ger vi en kort faktabakgrund.

I genomsnitt har Vattenråden träffats 4 gånger per år, och i denna statistik ingår även utbildningar och exkursioner. Flest möten skedde under 2009 i samband med remissbehandlingen av förslagen till Förvaltningsplan och Åtgärdsprogram. Aktiviteten har genomgående varit högre inom Vattenråden i Norrbotten än i Västerbotten, vilket troligen förklaras av att Vattenmyndighetens säte är i Luleå. Det bör också påpekas att betydligt fler är med i Vattenrådets nätverk i Norrbotten än i Västerbotten vilket kan hänga samman med den relativt högre aktiviteten i de norrbottniska vattenråden.

En gång per år anordnas s.k. Vattenrådsdagar, en konferens där Vattenråd, länsstyrelser, Vattenmyndighet och andra intresserade träffas för att ta del av aktuell information i form av föreläsningar och dialog. I tillägg samlar länsstyrelsen eller Vattenmyndigheten vattenrådets kontaktpersoner 1-2 gånger per år till samverkansmöten.

Informationsutbyte i praktiken

Som vi sett i kapitel 4 (figur 1) är informationsutbyte det viktigaste skälet till att delta i vattenrådets arbete. Det handlar om information bägge vägar, både från och till vattenråden, och flera betonar vikten av att få insyn och förståelse för varandras perspektiv och kunskap.

Att döma av svaren på frågan om hur ofta man deltagit på Vattenrådets möten ser vi att majoriteten av både styrgrupperna och länsstyrelsernas kontaktpersoner varit mycket aktiva (54 respektive 57 procent), medan de som finns inom nätverket endast deltagit vid enstaka tillfällen (se tabell 8). Vi frågade också hur mycket tid styrgrupperna och länsstyrelsernas kontaktpersoner ägnat åt vattenrådsarbetet under de aktuella åren, och finner att länsstyrelserna befinner sig på en relativt konstant insatsnivå om i genomsnitt cirka 65 timmar per person och år, medan styrgruppernas insatser ökat över tiden: 32 timmar per person under 2009, 40 timmar under 2010 och 45 timmar under 2011. Eftersom styrgrupperna består av totalt 144 personer i hela distriktet, motsvarar den totala tid de lagt ned inom Vattenråden cirka tre års arbete.

Tabell 8. Har du deltagit på något möte eller någon aktivitet som vattenrådet ordnat? (B 3)

Andelar i procent.

	Styrgrupp	Länsstyrelse	Nätverk
Alltid/Mycket ofta	54	57	11
Ibland/Sällan	37	37	76
Aldrig	5	6	11
Inget svar	4		2

Genom att analysera svaren på påståenden om hur informationsutbytet i vattenråden gått till ser vi tre mönster:

- (1) Vattenmyndigheten har haft vissa problem med att föra vidare information till vattenråden;
- (2) Vattenråden har varit relativt framgångsrika med att utbyta information inom respektive Vattenråds styrgrupp, men utbytet har varit betydligt mindre med andra vattenråd och med andra aktörer än vattenrådets;
- (3) Vattenrådets nätverk har inte varit särskilt aktivt.

Stöd för (1) finner vi genom att endast 16 procent av personerna i styrgrupperna (tabell 9) svarat att de anser att vattenmyndigheten har informerat om vattenförvaltningen på ett bra sätt, medan 55 procent instämmer endast delvis i detta påstående och 20 procent tar delvis eller helt avstånd. Länsstyrelsernas kontaktpersoner (tabell 10) är också relativt självkritiska: endast 13 procent instämmer helt i att de varit framgångsrika i att förklara vattenförvaltningen för vattenråden, medan 44 procent instämmer delvis och 19 procent tar delvis avstånd. Liknande siffror gäller för hur de lyckats återföra information från vattenråden till länsstyrelsens beredningssekretariat. Ännu mer självkritiska är länsstyrelsens kontaktpersoner till om de varit framgångsrika i att marknadsföra vattenråden till andra enheter på länsstyrelsen, där sju av sexton instämmer bara delvis, och sju tar delvis eller helt avstånd till påståendet. Man kan tolka detta som att information har gått fram, men att det också har varit en del oklarheter under vägen. Detta är också en process på flera nivåer och mellan många deltagare som tar tid att verka fram.

Tabell 9. Styrgrupper – kommunikation (C1)
Andel i procent.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd	Vet ej/ Inget svar
Styrgruppens informationsutbyte med nätverket har varit livaktigt	6	46	23	6	13
Informationsutbytet inom vattenrådets styrgrupp har varit livaktigt	25	55	14	1	4
Vattenmyndigheten har informerat om vattenförvaltningen på ett tydligt/bra sätt	16	55	19	1	8
Vattenrådet har haft betydande informationsutbyte med andra aktörer än vattenrådets	2	25	24	5	43

Vi finner stöd för (2) genom att analysera svaren på påståendet att "Informationsutbytet inom vattenrådets styrgrupp har varit livaktigt" och jämföra med svaren på att "vattenrådet har haft betydande informationsutbyte med andra aktörer än vattenrådets". Inom styrgruppen (tabell 9) instämmer 25 procent i det första påståendet, 55 procent instämmer delvis och 16 procent tar helt eller delvis avstånd. I samma grupp instämmer bara två procent helt i det andra påståendet, 25 procent instämmer delvis, och 29 procent tar helt eller delvis avstånd, medan hela 43 procent vet ej/inte svaret. Bland de som svarat på enkäten inom nätverket (tabell 11) säger hela 67 procent vet ej, eller inget svar, 2 procent instämmer helt och 20 procent delvis, medan 12 procent tar delvis eller helt avstånd till att vattenrådet haft betydande informationsutbyte med andra aktörer än vattenrådet.

Tabell 10. Länsstyrelserna – kommunikation (C 1)

Andel i procent.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd	Vet ej/ Inget svar
Jag har varit framgångsrik i att förklara vattenförvaltningen för vattenråden	13	44	19	0	25
Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenråden till länsstyrelsens beredningssekreteriat	25	38	6	6	25
Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenråden till Vattenmyndigheten	13	69	6	6	6
Jag har varit framgångsrik när det gäller att marknadsföra vattenråden hos andra enheter på länsstyrelsen	0	44	38	6	13

För det tredje (3) ser vi på flera sätt i studien att vattenrådets nätverk inte är särskilt aktiva, och troligen har svårt att finna sin roll. Vi hade en extremt lågt svarsfrekvens bland nätverkets medlemmar vilket kan tyda på att de inte känner sig riktigt involverade i vattenrådsarbetet. På påståendet om ”styrgruppens informationsutbyte med nätverket varit livaktigt” svarar bara sex procent av styrgrupperna att de instämmer helt, 46 procent att de instämmer delvis, och 35 procent att de tar delvis eller helt avstånd till påståendet. De av nätverkets medlemmar som över huvud taget svarat på enkäten svarar till 15 procent att de instämmer helt, knappt hälften att de instämmer delvis, och resten tar avstånd eller vet ej.

Tabell 11. Nätverk – kommunikation (C1)

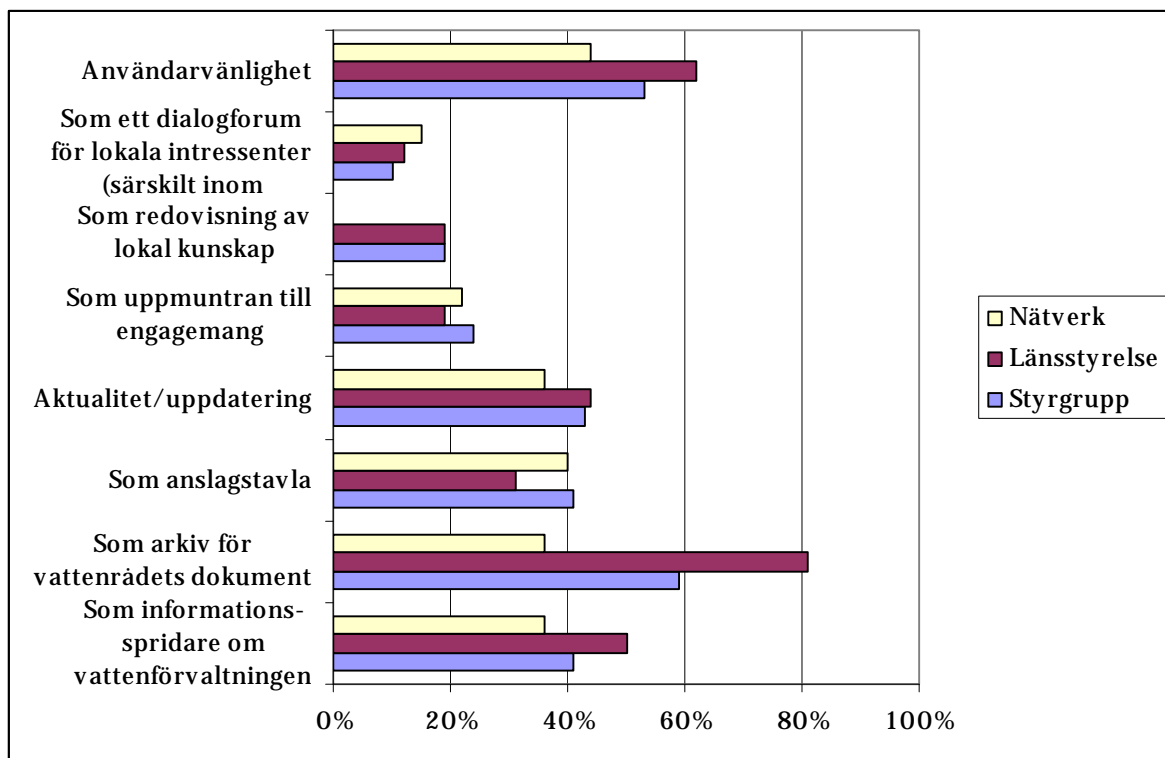
Andel i procent.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd	Vet ej/ Inget svar
Styrgruppens informationsutbyte med nätverket har varit livaktigt	15	49	2	2	33
Vattenrådet har haft betydande informationsutbyte med andra aktörer än de som är representerade i vattenrådet	2	20	7	4	67

Vattenrådets egna hemsidor viktigt informationsforum

Alla har dock inte kunnat vara med på de möten som anordnats, och information måste därför spridas på olika sätt. Hemsidan har fyllt en central roll som informationskälla. Huvudansvaret för vattenrådets nationella webportal har flyttats runt under perioden. Först var Västerhavets vattendistrikt ansvarigt, sedan södra Östersjön och nu ligger åtagandet på Bottenvikens vattendistrikt. Det finns ett avtal med Sportfiskarna som sköter drift och service, och alla vattenråden administrerar material på sina lokala hemsidor. De två projektledarna för Vattenråd Norr har haft det övergripande ansvaret för vad som ska stå på Bottenvikens gemensamma hemsida och även skött detta praktiskt. Den gemensamma hemsidan har använts flitigt för att informera om frågor av intresse inom hela distriktet. Här har de olika dokumenten som ger stöd åt vattenrådets arbete varit tillgängliga och kallelser till möten kungjorts. Vi ser av svaren från alla de tre grupperna att hemsidan upplevts som ett viktigt forum för att få tag på information och att den känts relativt uppdaterad (figur 3). Hemsidan har dock främst fungerat i syfte att sprida information från Vattenråden och projektet till de lokala intressenterna snarare än tvärtom. Som forum för dialog och redovisning av lokal kunskap har den varit mindre viktig.

För nätverket är det tydligt att en stor del av dem som tagit ställning menar att vattenrådets hemsida fungerar väl. Det är dock värt att notera att en mycket stor andel (mellan 47 och 76 procent för nätverket) av respondenterna inte vet hur hemsidan fungerar ur dessa olika aspekter. När det gäller respondenterna från länsstyrelserna är det mellan 12 och 44 procent som inte kunnat ta ställning till de olika aspekterna av vattenrådets hemsida. Här är det dock en grupp som är mindre nöjda med hur hemsidan fungerar när det gäller som ett dialogforum för lokala intressenter, som redovisning av lokal kunskap samt som uppmuntran till engagemang. Bland styrgruppens respondenter är det mellan 28 och 55 procent som inte har kunnat besvara frågorna, det vill säga markerat alternativet "vet ej".

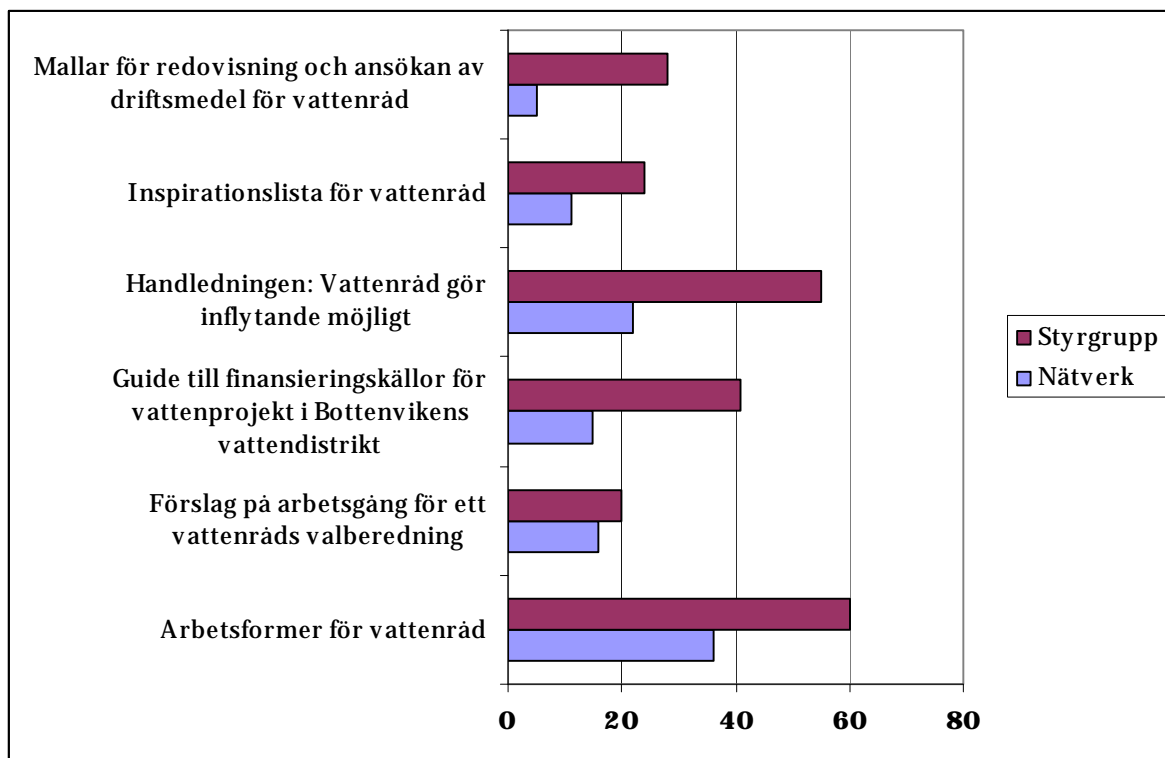
Figur 3. Hur fungerar vattenrådets hemsida?(C3)
Andel som anser att den fungerar bra eller mycket bra ur olika aspekter.

Information via olika handböcker

Som vi nämnt tidigare (kap 3) har Vattenmyndigheten inom ramen för de två projekten tagit fram ett antal olika dokument som ledning för arbetet. Svaret på frågan i hur hög grad vattenrådets styrgrupper och nätverk har nåtts av denna information framgår av figur 4.

Vattenråd gör inflytande möjligt är en handledning som beskriver hur vattenrådsarbetet går till, vad ett vattenråd är, hur det bildas och vad det gör. Denna togs fram 2008 som ett stöd för bildandet av vattenråden i Bottenvikens vattendistrikt. Majoriteten av styrgrupperna har tagit del av denna information. Flera dokument har också tagits fram inom det nationella samarbete som skett i en särskild kommunikationsgrupp, där projektledarna för Vattenråd Norr har ingått. Det gäller *Inspirationslista för Vattenråd* som dock inte fått särskilt stor spridning, och grunden till *Guide för finansieringskällor*, som projektledarna utvecklat och anpassat till förhållanden inom Bottenvikens vattendistrikt. Den senare har lästs och/eller använts av betydligt fler. Dokumentet *Förslag på arbetsgång för ett vattenråds valberedning* togs fram i projektet Vattenråd Norr och *Arbetsformer för vattenråd* samt *Mallar för redovisning för ansökan av driftsmedel för vattenråd* är gemensamt producerad av projektet i samarbete med Länsstyrelserna. Särskilt *Arbetsformer för vattenråd* har fått bred spridning. Samtliga dessa dokument har spritts inom styrgrupper och nätverk via hemsidan. Information kopplat till dessa dokument har också behandlats på de olika samverkansmötena.

Figur 4. Information via framtagna dokument (C5)
Andel som har svarat att de har läst och/eller använt de olika dokumenten.

6. Initiativ till lokala projekt och aktiviteter

Innan vi beskriver och analyserar vilka konkreta projekt och aktiviteter som kan ha tillkommit som ett resultat av vattenrådets arbete är det viktigt att ge en bild av vilka problem som upplevs av de som aktiverat sig inom vattenråden och som diskuterats i kapitel 2 och 4 också kan utgöra motiv för att samverka. Vi tar här hjälp av både de öppna svaren och av kategoriserade svarsalternativ i enkäterna.

Hur ser problembilderna ut?

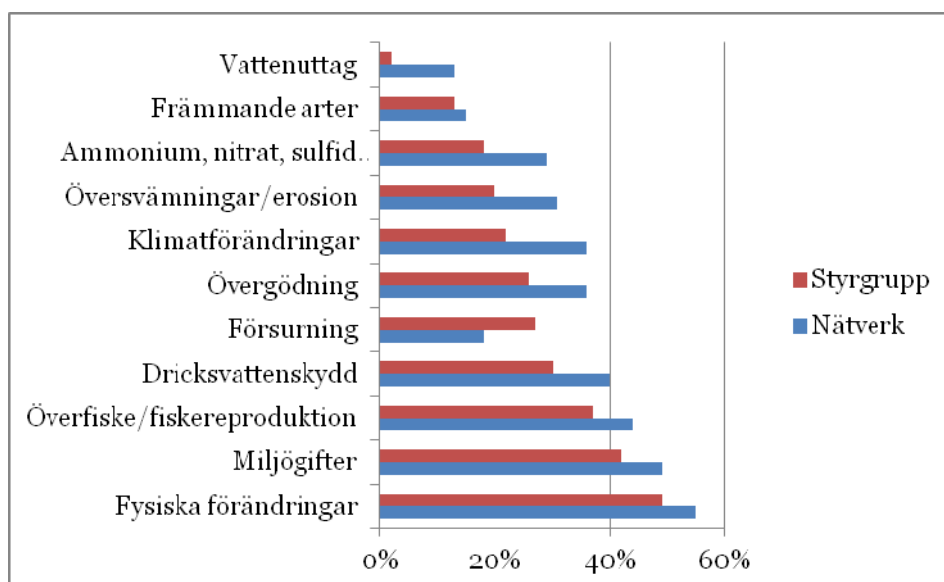
Förutom att fungera som forum för dialog och informationsutbyte förväntas samverkan inom vattenråden också leda till mer konkreta resultat i form av förbättrat miljötillstånd och förebyggande av vattenproblem. Många av de som svarat på vår öppna fråga om varför man är med i vattenrådet och i dess nätverk nämner att de vill göra något åt en situation som de upplever problematisk. För att ge några exempel från styrgrupperna:

- "Samhällets hantering av Kalixälven är skandalös. En av de bästa vildlaxälvarna i Europa saknar effektiv förvaltning och skydd".
- "I vårt område vill vi återställa älvarna till ursprunget efter avslutad flottning. Samt att tillföra den fiskart som tidigare innan flottningen fanns i älvarna".
- "Det finns många hot och negativ miljöpåverkan som ännu inte tagits itu med på fullt effektivt sätt. Jag ser möjligheten att med den nya lagstiftningen om vatten göra något konkret själv"... Nu finns det en potentiell möjlighet att flytta fram positionerna för skydd och restaurering av vattenförekomster och den biologiska mångfalden".

Även de som finns i nätverket pekar på vissa konkreta problem som behöver åtgärdas som motiv för varför de är med:

- ”skapa tryck och påverkan för vår viktigaste tillgång samt försöka begränsa och informera om faran med ej genomtänkta åtgärder kring vattendragen typ: dikning/ gödning/ utsläpp/ icke återställda lån av vattendrag till fungerande skick m.m.”
- ”även om fiske och fiskereproduktion är en viktig aspekt har ibland restaurering av vattendrag genomförts på ett ’slarvigt sätt’. Det har varit fokus på att lägga sten i forsande partier och lite fokus på hur placeringen ska ske för att optimera effekten kortsiktigt och långsiktigt. Möjligheterna att bevara möjligheterna till rörligt friluftsliv i form av paddling har inte beaktats trots att det behovet/önskemålet ligger i linje med en långsiktig optimering av möjligheterna för fisk att få bra ståndplatser m.m.”

Vi frågade både medlemmarna i styrgrupperna och i nätverket om vilka problem som förekommer och är angelägna att hantera (figur 5).

Figur 5. Vilka miljöproblem förekommer och är angelägna att hantera i vattenrådsområdet? Andel som svarat i hög eller mycket hög grad (A8)

Det mönster som framträder är att fysiska förändringar, miljögifter och överfiske/fiskeproduktion dominerar problembilden. Men det är relativt många som också nämner dricksvattenskydd, försurning, övergödning och översvämningar liksom förändringar p g a ett ändrat klimat. Vidare tas spridning av främmande arter också upp som ett problem, om än av något färre. Ett specifikt problem för denna region är s k sulfidjordar, och problem kring utfällning av tungmetaller, nitrit och klorid i grundvatten. Vattenuttag i sig upplevs mer sällan som ett problem, även om det förekommer. Svaren är relativt lika i bägge grupperna. Vi bör som tidigare påpekats undvika att dra alltför stora växlar på den variation som finns eftersom så få svarat i nätverket.

Dessa problembilder kopplar också till vad vattenråden prioriterar när de gavs möjlighet att föreslå vilka problemområden som särskilt bör utredas under den pågående förvaltningsperioden (Vattenmyndigheten, 2011). Exempel på vanligt förekommande prioriteringar från Vattenråden är restaurering/rensning av gamla flottleder, vandringshinder och dammar, men också åtgärder för att motverka övergödning, försurning, och utlakning av miljögifter. Man påpekar också att skyddet av dricksvatten har mycket hög prioritet (ibid).

Vad gör man åt dessa problem? Vilka aktiviteter har initierats?

Låt oss först rekapitulera bilden från kapitel 3 och 4. Både styrgrupper och länsstyrelse har angett "att lösa konkreta problem", "ta initiativ till åtgärdsprojekt" och "driva projekt" är aktiviteter som genomförts av vattenråden (se kap 3 tabell 1). Vi frågade också vad de tre grupperna tyckte att man *borde* ägna sig åt (se kap 4 tabell 2), och där kom åsikten om att man *borde ägna sig mer än nu* åt att "lösa konkreta problem" på en relativt hög plats bland länsstyrelserna liksom bland nätverket, men lägre bland styrgrupperna. Vad gäller att "ta initiativ till åtgärdsprojekt" var detta något högre prioriterat att ägna sig mer åt bland styrgrupperna, men fortsatt högt prioriterat bland länsstyrelserna liksom i nätverket. På frågan om man *borde ägna sig mer åt att "driva projekt"* kom detta på sista plats bland styrgrupperna (kap 4 tabell 2) men bland länsstyrelserna liksom i nätverket tyckte betydligt fler att Vattenråden *borde ägna sig mer åt att driva projekt*.

De tre grupperna fick frågan om vilken typ av projekt som vattenråden bidragit till, för vilka syften, och på vems initiativ. Inventeringar av lokala åtgärdsbehov, kunskapssammanställningar och utredningar om orsaker till miljöproblemet dominerar svaren, men runt hälften säger att man även bidragit till att initiera olika former av restaureringsprojekt (tabell 12). Vi noterar att majoriteten av länsstyrelsernas personal anser att Vattenråden bidragit till att initiera kunskapssammanställningar samt utredningar om orsaker till miljöproblem, men att styrgruppernas och nätverkets medlemmar anser detsamma i betydligt mindre grad. Vad gäller inventering av lokala åtgärdsbehov samt återskapande av naturmiljöer är dock svaren i stort samstämmiga bland de tre grupperna.

Tabell 12. Vattenrådets bidrag till initiering av konkreta projekt i vattenrådsområdet (F 1)

Procent som svarat ja på denna kategori i de tre grupperna.

	Styrgrupp	Länsstyrelse	Nätverk
Kunskapssammanställning	34	63	38
Inventering av lokala åtgärdsbehov eller liknande	53	56	51
Utredningar om orsaker till miljöproblemet	28	44	20
Vattenskydd	12	0	16
Återskapande av naturmiljöer (t ex rensa flottningsleder, skapa lek-vatten och vandringsvägar för fisk, rensa diken, skapa våtmarker)	46	50	33
Andra lokala utvecklingsprojekt (t ex inom turism, fiske, rekreation)	10	25	16

NOT: man kunde naturligtvis svara ja på flera av alternativen.

De flesta projekt som initierats ägs eller drivs av länsstyrelsen, men nästan samma andel har kommuner och lokala intresseföreningar som projektägare (tabell 13). Det bör påpekas att andelen svar i tabell 13 inte ska tolkas alltför bokstavligt eftersom det kan vara många som svarat om samma projekt inom de olika Vattenråden. Vattenmyndigheten och vattenråden är också projektägare till relativt många av dessa initiativ. Att döma av de låga andelarna projekt som ägs eller drivs av branschorganisationer, företag, andra statliga myndigheter och regionala kommunförbund verkar det som att vattenrådets aktiviteter till övervägande andel är lokalt initierade inom samverkan mellan länsstyrelse/vattenmyndighet och lokala intresseföreningar och kommuner. Finansieringen av aktiviteterna kommer i huvudsak från offentliga medel fördelat på olika statliga källor på nationell nivå i två av fem projekt, följt av EU och regionala medel (tabell 14). En mycket liten andel av de svarande – och endast från nätverket – säger att projektens finansiering kommer från det privata näringslivet.

Tabell 13. Vem eller vilka äger/driver de projekt som åsyftas i tabell 12 (F2)
Procent som svarat ja i de tre grupperna.

	Styrgrupper	Nätverk	Länsstyrelser
Annan statlig myndighet	4	3	3
Branschorganisation	5	4	
Företag		5	
Kommun	17	13	14
Lokal intresseförening	15	14	17
Länsstyrelsen	16	14	28
Region/kommunalförbund	1	1	
Vattenmyndigheten	12	6	21
Vattenråd	9	6	17
Annat	1	4	
Inget svar	22	26	

Not: Man kunde svara ja på flera av alternativen

Tabell 14. Vad finansierar projektet/projekten? (F3)
Procent som svarat ja i de tre grupperna.

	Styrgrupper	Nätverk	Länsstyrelser
Privata näringslivet	3		
EU-medel	16	23	10
Statliga (nationella) medel	30	21	32
Regionala medel	12	21	37
Privata näringslivet	3	4	5
Annat	7	2	16
Inget svar	31	29	

Not. Man kunde svara ja på flera alternativ.

Finansiering av åtgärder ett fortsatt frågetecken

Både Vattenmyndigheterna och en lång rad forskningsstudier har vid upprepade tillfällen påpekat att frågorna kring finansiering av åtgärdsprogrammet inte är lösta. Vår enkätstudie bekräftar detta. Med beaktande av att det är få som svarat på frågan om vattenrådet har tillräckliga finansiella resurser för att göra de uppgifter de är satta till, svarar majoriteten i alla grupperna att resurserna inte räcker (tabell 15).

Tabell 15. Har vattenrådet tillräckliga finansiella resurser för att göra dessa uppgifter?(E4)
Andelar i procent.

	Styrgrupp	Länsstyrelse	Nätverk
Ja	10	0	4
Nej	45	44	40
Vet ej/Inget svar	45	56	56

Bland de svarande från styrgrupper och nätverk finns flera kommentarer som handlar om vikten av att vattenråden leder till konkreta åtgärder, vilket kräver resurser. Någon påpekar att det vore en god idé att involvera fler aktörer såsom konsulter och föreningsliv i det praktiska arbetet.

Varifrån anser man då att pengarna ska komma? Svaren i tabell 16 liknar de som framkommit vad gäller finansiering av nuvarande projekt och åtgärder (tabell 14) men med ett viktigt undantag. En betydande andel av dem som svarat inom samtliga grupper - men allra mest accentuerat inom länsstyrelsen - tycker att privata aktörer borde finansiera åtgärder. Det betyder att man genomgående vill lägga ett större ansvar på markägare och verksamhetsutövare – enligt principen att förorenaren ska betala – för att finansiera de åtgärder som krävs för att förbättra vattensituationen.

Tabell 16. Vem anser du borde finansiera åtgärder för att förbättra vattensituationen? (E5) Andel i procent för respektive grupp som angett de olika alternativen.

	Styrgrupp	Länsstyrelse	Nätverk
EU	66	88	85
Statliga medel på nationell nivå	92	94	76
Regionala myndigheter	61	75	51
Kommuner	41	81	36
Verksamhetsutövare (företag)	48	94	42
Markägare	22	81	18
Ideella föreningar	4	19	2
Annat	4	6	2

En nyckelfråga handlar alltså om vem som bär ansvar för vad, vem som ska stå för resurserna och hur mindre resursstarka aktörer såsom inlandskommunerna ska kunna möta förväntningarna. Södra Västerbottens vattenråd skriver att:

”Vattenrådet efterlyser förtydligande i ansvarsfrågan för de åtgärder där fler än en myndighet satts upp som ansvarig. Det är oklart huruvida detta ska tolkas som om ansvaret är delat mellan de olika myndigheterna, eller om detta betyder att ansvarsfrågan ännu inte klargjorts. Vattenrådet menar att materialet är byråkratiskt, svårtillgängligt och därför svårt att kommunicera. Vattenrådet menar att detta skrämmer bort ideella organisationer, och med dessa den initiativkraft, intresse och lokalkunskap som de besitter. Man menar vidare att arbetet med den nya vattenförvaltningen kräver väldigt stora resurser och att detta är ett problem för framför allt småkommunerna. Vattenrådet anser därför att man bör utreda möjligheterna att skjuta till en gemensam extraresurs för att stödja småkommunerna.” (Vattenråden prioriterar, 2011, sid 63)

Vi återkommer till denna diskussion i nästa kapitel om de framtida utmaningarna.

7. Vattensamverkan i framtiden – vad har vi lärt och hur går vi vidare?

I detta kapitel sammanfattar vi först slutsatserna från den analys vi gjort ovan, och fortsätter sedan med att diskutera utmaningarna inför framtiden.

Vad har vi lärt?

Vattenråden i Bottenvikens vattendistrikt tillkom som en direkt följd av kraven på samverkan i EU:s vattendirektiv och har ännu bara några få år på nacken. Vi ställde frågan: *På vilka sätt har samverkan i Vattenråden bidragit till ett ökat intresse för, initiativ till och genomförande av aktiviteter som bidrar till implementering av Vattendirektivet?* Genom att studera litteraturen och be Vattenrådets styrgrupper, nätverk och personer på länsstyrelserna svara på vår enkätundersökning finner vi att Vattenråden spelat flera viktiga och uppskattade roller. De har bidragit med kunskap och lokal förankring i framtagandet av planer och prioritering av åtgärder; spridit kunskap och främjat ett brett engagemang; varit en remissinstans till myndigheterna; varit en ”blåslampa” mot berörda myndigheter; och i många fall till att ta initiativ till åtgärdsprojekt. Man är i stort överens om vilka uppgifter vattenråden bör ägna sig åt. Trots denna samstämmighet om uppgifterna anser nästan två av fem inom länsstyrelser och styrgrupper, och en ännu högre andel inom nätverken att vattenrådets roll är otydlig.

Vattenråden har varit relativt framgångrika med att utbyta information *inom* respektive vattenråds styrgrupp, men utbytet har varit betydligt mindre med andra vattenråd och med andra aktörer än vattenrådets. Vattenrådets egna hemsidor har fungerat som ett viktigt forum för information. Information har också spritts genom ett antal olika vägledningsdokument, som lästs/ använts i relativt hög omfattning. Vattenmyndigheten har haft vissa problem med att föra vidare information till vattenråden vilket kan bero på oklarheter i ansvar och innehåll som tar tid att reda ut – även på regional/nationell nivå.

Vattenrådets samverkan upplevs ändå fungera relativt bra. Medlemmarna i Bottenvikens 13 Vattenråd har tillsammans lagt ned cirka tre års frivilligt arbete under 2009-2011. Vattenrådets nätverk har dock inte varit särskilt aktivt. Informationsutbyte – både att delge och att motta – är mycket viktigt för viljan att delta. Förutsättningarna för att öka förtroendet inom styrgrupperna verkar goda, och förtroendet för de myndigheter som är inblandade i vattenrådsarbetet verkar ha stärkts till viss del. Möjligheten att påverka verkar till viss del vara ojämnt fördelad inom vattenråden till förmån för alla fiskeorganisationers och kommuners fördel och samebyars och lokalbefolkningars nackdel. Vattenrådets kontaktytor har riktats mer mot Vattenmyndigheten och länsstyrelserna än mot kommunerna. Länsstyrelsepersonal överskattar hur väl man tar till vara synpunkter från vattenråden, men en majoritet av styrgruppsmedlemmarna uppfattar ändå att vattenråden kan påverka. Majoriteten anser att man behöver lägga större vikt vid att uppmuntra allmänhetens engagemang och att samla in lokal kunskap.

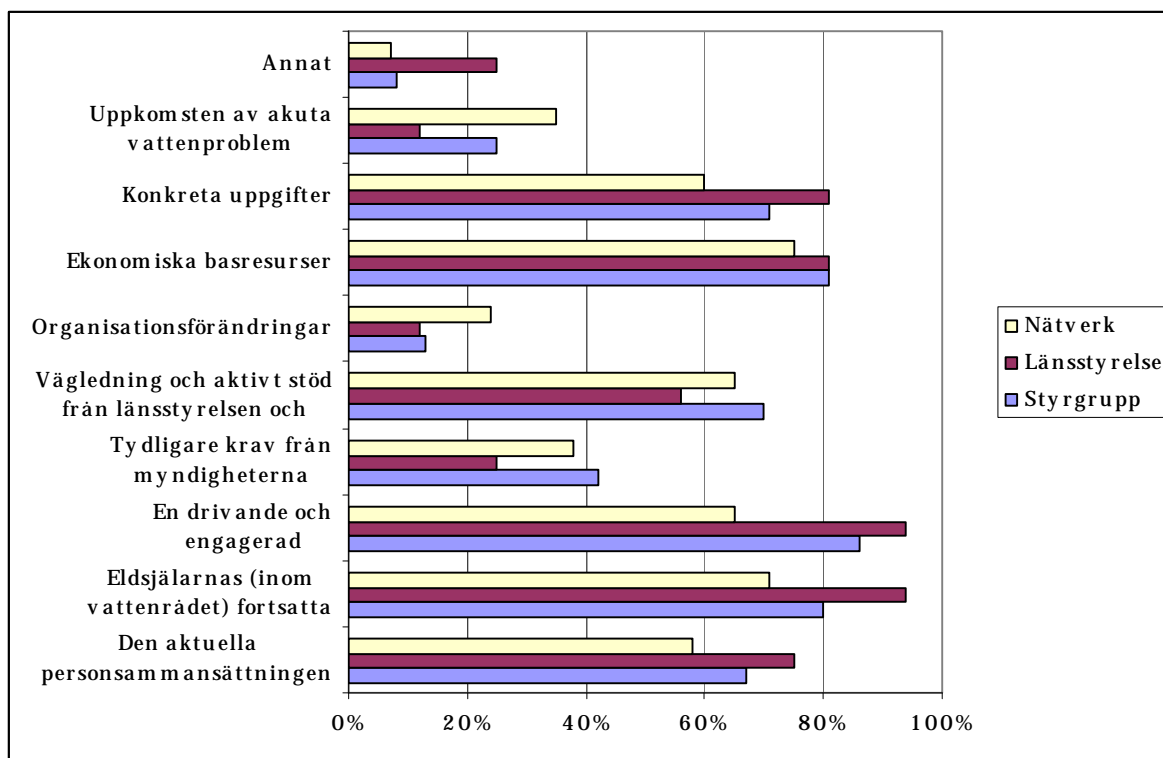
Fysiska förändringar, miljögifter och överfiske/fiskeproduktion dominerar som uppfattade problembilder som är angelägna att hantera inom vattenrådsområdena. Relativt många nämner även dricks-vattenskydd, försurning, övergödning och översvämningar liksom förändringar som sker p g a ett

ändrat klimat. Bland de projekt som initierats dominerar inventeringar, kunskapssammanställningar och utredningar om orsaker till miljöproblemet. Omkring hälften av de som svarat på enkäterna säger också att man bidragit till att initiera olika restaureringsprojekt. Främst handlar det om projekt i samverkan mellan länsstyrelse/vattenmyndighet och lokala intresseföreningar och kommuner. Finansieringen är huvudsakligen från offentliga medel.

En stor majoritet bland styrgrupperna i Vattenråden liksom bland länsstyrelserna och vattenrådets nätverk anser att resurserna inte räcker till för att fullgöra de uppgifter man är satta till. Många tycker också att privata markägare och verksamhetsutövare i högre grad borde vara med och finansiera de åtgärder som krävs för att förbättra vattensituationen.

Hur går vi vidare?

Vi bad både styrgrupperna, nätverket och länsstyrelserna själva reflektera över vilka utmaningar som finns i det fortsatta arbetet med samverkan i vattenråden. I figur 6 redovisas vilka faktorer som verkar mest avgörande.

Figur 6. Vattenrådets framtid är beroende av ... (G 1)

De sammantaget viktigaste faktorerna verkar vara personberoende: dels förekomst av en drivande och engagerad ordförande/kontaktperson, och dels eldsälarnas (inom vattenrådet) fortsatta arbete. Vi ser också att man lägger stor vikt vid den aktuella personsammansättningen i vattenrådet. Stor betydelse har också att det finns tillgång till fortsatta ekonomiska basresurser för arbetet, och (kanske självklart) att det finns konkreta uppgifter att göra. Ytterligare faktorer som nämns av många är vägledning och aktivt stöd från Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten.

Betydligt färre nämner tydligare krav från myndigheterna, organisationsförändringar, och uppkomsten av akuta vattenproblem som viktiga för vattenrådets framtid. Variationerna mellan de olika svarsgrupperna är förvånansvärt små. Länsstyrelserna lägger ännu mer vikt vid personfaktorer än de andra svarsgrupperna, och styrgrupperna pekar i lite högre grad på behovet av vägledning från Länsstyrelse/Vattenmyndighet. Som vi ser i tabell 17 anser dock nästan alla att Vattenråden kommer att kunna spela en roll för framtidens utmaningar:

Tabell 17. Anser du att vattenrådet kan spela en roll för framtidens utmaningar?(G2)

Procent svarande inom de tre grupperna.

	Styrgrupp	Nätverk	Länsstyrelser
Ja	76	67	100
Nej	4	5	
Vet ej	14	18	
Inget svar	6	10	

De två projekten Vattensamverkan Norr och Vattenråd Norr har avslutats, och ansvaret för att driva vidare Vattenråden inom Bottenvikens vattendistrikt vilar nu på de intressenter som varit med om att bygga upp dem. Vi diskuterar här slutligen hur fortsättningen på Vattenråden kan se ut, vilka utmaningar som väntar, och vilka frågor som är mest angelägna att lösa på basis av tidigare forskning, enkätundersökningen och fem intervjuer (se referenslistan).

Vattenråden kommer att leva kvar

Vattenmyndigheten kommer fortsatt att betona vikten av samverkan mellan olika intressenter i genomförandet av vattendirektivet och Vattenråden har en central roll i denna samverkan. Det övergripande ansvaret för att driva Vattenrådets arbete inom Bottenvikens vattendistrikt ligger främst på Vattenmyndigheten – där en ny samordnare för samtliga Bottenvikens Vattenråd redan har utsetts – och på Länsstyrelsernas beredningssekretariat, där de kontaktpersoner som finns på länsstyrelserna kommer att fortsatt hålla kontakten med "sina" respektive vattenråd. Vattenrådets styrgrupper har också ett ansvar för att driva arbetet vidare, men som vi pekar på i det följande är intensiteten i deras engagemang till stor del avhängig vilka resurser som tillförs eftersom det bygger helt på frivilligt arbete.

Behov av kontinuitet och fortsatt stöd

Vattenråden i Bottenvikens vattendistrikt har en annan och kortare historia än i stora delar av Sverige och har bara funnits i några få år. Deras fortsatta existens beror enligt vår enkätundersökning i hög grad beroende av den personsammansättning som varit i uppbyggnadsfasen. Det är nu viktigt att ta tillvara på det förtroende som byggts upp både inom Vattenråden och mellan Vattenråden och Vattenmyndigheten/Länsstyrelserna. Medan det tar mycket tid och ansträngning att skapa bra förutsättningar för samverkan, kan det gå betydligt snabbare att förlora det man byggt upp om inte det moment som nu finns tas tillvara. De driftsmedel som hittills funnits bör därför permanentas, så att

kostnader för mötesverksamheten kan bäras av offentliga medel. Likaså är det viktigt att Vattenråden får tydliga riktlinjer för hur arbetet ska fortsätta, och att uppgifterna konkretiseras i gemensamma planer på liknande sätt som skett hittills. Administrativt stöd från Vattenmyndigheten/Länstyrelserna behövs också för den fortsatta verksamheten.

Koppla vattenråden till kommunernas vattenarbete

Hittills har kommunernas roll i Vattenråden varit relativt trevande, även om representanter från kommunerna ingått i Vattenrådets styrgrupper och dess nätverk. Det finns också en direkt koppling till kommunerna i Bottenvikens vattenråd genom att projekten vattensamverkan Norr och Vattenråd Norr administrerats på Region Västerbotten respektive Kommunförbundet Norrbotten som också bidragit med resurser till vattenrådsarbetet. Nyligen har också kommunernas roll förstärkts genom att "kontaktpolitiker" har utsetts i nästan samtliga kommuner i Norr- och Västerbotten, vilka har till uppgift att utgöra en ytterligare länk i genomförandet av vattendirektivet. Kommunerna har, som vi nämnt i kapitel 3, en central roll bl a genom sitt ansvar för översiktsplaneringen för mark och vatten, men kopplingen mellan denna och Vattenmyndighetens arbete har varit svag. Likaså har samarbete mellan kommuner inom vattenförvaltning inte varit lika vanligt förekommande som i många andra frågor såsom avfallshantering och VA-samverkan. Att Sveriges Kommuner och Landsting nu tar initiativ till flera nationella/regionala utbildningar i vattenfrågor under år 2012 är ett gott tecken som kan ge kommunerna en injektion, liksom konkretiseringen av åtgärdsplaner. Vattenråden utgör en möjlighet till att skapa synergier mellan kommunernas planering och det vattenarbete som sker inom andra myndigheter och på olika nivåer i samhället. En tydligare koppling mellan kommunerna och Vattenråden är en potential för utveckling av vattensamverkan på ett sätt som möjliggör gränsöverskridande insatser över flera kommuners territorium. Som vi diskuterat i kapitel 5, skulle detta också kunna bidra till att Vattenråden på ett bättre sätt än hittills kan tillvarata lokala kunskaper och föra dessa vidare uppåt i vattenförvaltningssystemet.

Ekonomiska resurser till konkreta projekt

Vattenrådets fortsatta arbete är vidare beroende av att man samverkar i handling, och tar initiativ till konkreta projekt för att förbättra miljötillståndet och förebygga vattenproblem. Forskningen pekar tydligt på att ett visst "krismedvetande" skapar incitament till samarbete, men detta behov måste tas tillvara om något ska hända. Ekonomiska resurser kan komma från både EU, nationella och regionala/lokala nivåer – det viktiga är att det finns medel som kan mobiliseras. Tidigare studier av lokalt samarbete i miljöfrågor – såsom lokal Agenda 21, lokala investeringsprogrammet för ekologiskt hållbar utveckling och lokala naturvårdssatsningen, för att nämna några – visar att förekomsten av relativt långvarigt nationellt stöd till lokala initiativ är helt avgörande för att olika intressenter ska samverka, utveckla och genomföra konkreta idéer och projekt. På samma sätt kan Vattenråden inte förväntas bestå i sitt engagemang om det inte tillförs resurser. Medlemmarna i Vattenrådets styrgrupper och i dess nätverk arbetar helt ideellt, och utgör en stor potential, men deras möjligheter att genomföra konkreta åtgärder begränsas idag av tillgången på ekonomiska resurser. Ett utvidgat LOVA-bidrag till lokala vattenprojekt som inte bara gäller åtgärder för att minska övergödningen i Östersjön och Västerhavet utan också för att hantera en rad andra olika vattenproblem skulle sätta fart på arbetet.

Regional och nationell samverkan

Det är viktigt att betona att frågor kring Vattenrådets roll inte är unika för Bottenvikens vattendistrikt utan gäller för hela landet, även om historiken bakom deras existens skiljer sig något. Det finns ett uttalat behov att förtydliga vad Vattenråden förväntas göra, och med vilka resurser, även i andra delar av Sverige. Ansvar för att vidareutveckla och precisera dessa uppgifter vilar på Hav- och vattenmyndigheten tillsammans med de regionala Vattenmyndigheterna, och nationell och regional samordning av Vattenrådets funktioner och arbetsätt kommer att bli fortsatt viktig för att arbetet inte ska gå i stå och förväntningarna på Vattenråden inte infrias. Vi avslutar med att citera vattensamordnaren Håkan Larsson som tillsattes av regeringen år 2009 för att se över det svenska genomförandet av vattendirektivet. Han skriver i sin slutrapport att:

- "Det lokala engagemanget i vattenfrågorna måste ges legitimitet, vårdas och utvecklas. Vattenråden bör få en tydligare roll och utökade ekonomiska resurser till sitt arbete. Lokal delaktighet i vattenförvaltningen är av stor betydelse för att finna bra lösningar. Kommunernas viktiga roll, tillsammans med andra lokala organisationer, i vattenråden bör tydliggöras." (Slutrapport från nationella vattensamordnaren, 2011)

Referenser

Alm, Johanna, Birgitta Fritzdötter och Anna-Karin Lundberg, 2009. Slutrapport: Vattensamverkan Norr – från idé till verklighet okt 2006 – dec 2009. Region Västerbotten/ Kommunförbundet Norrbotten.

<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/bottenviken/publikationer/SlutrapportVattensamverkanNorr.pdf>

Dolšak, N., Ostrom, E., 2003. (red) The Commons in a New Millennium. MIT Press, London.

EUs vattendirektiv 2000/60/EG <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0060:SV:NOT> (2001-12-04)

Ekelund Entson, Martina och Lena Gipperth, 2010. Mot samma mål? Implementeringen av EU:s ramdirektiv för vatten i Skandinavien. Juridiska institutionens skriftserie, nr 6, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet.

Focht, Will och Zev Trachtenberg, 2005. A Trust-Based Guide to Stakeholder Participation, i: Sabatier, P., et al. (red.), Swimming Upstream. MIT Press, Cambridge, MA, s. 85-135.

Galaz, Victor, 2006. Power in the Commons: The Politics of Water Management Institutions in Sweden and Chile. Avhandling (Filosofie doktor), Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet, Göteborg.

Hagberg, Lovisa, 2010. Participation under administrative rationality: Implementing the EU Water Framework Directive in Forestry, i Bäckstrand, Karin et al., Environmental Politics and Deliberative Democracy, Edward Elgar, Cheltenham.

Hardin, Garret, 1968. The Tragedy of the Commons. Science 162, 1243-1247.

Jonsson, Anna och Lennart J. Lundqvist, 2006. Engagera sig i vattenfrågor – varför, hur och vem? Kapitel 5 i Jöborn et al (red) På tal om vatten: om vägen mot en hållbar vattenförvaltning, VASTRA rapport 6, Göteborgs universitet, Alfa Print.

Jöborn, Anna, Ingela Danielsson och Hans Oscarsson (red) 2006. På tal om vatten: om vägen mot en hållbar vattenförvaltning, VASTRA rapport 6, Göteborgs universitet, Alfa Print.

Kampa, Eleftheria, Thomas Dworak, Benoit Grandmougin, Eline Cheung-Ah-Seung, Verena Mattheiß, Pierre Strosser och Paul Camping, 2009. Plunge into the Debate: Active Involvement in River Basin Management. 2nd European Water Conference 2-3 April 2009, WISE, <http://water.europa.eu/participate>

Kasemets, Sanna, 2010. Vattenrådets roll i vattenförvaltningen – ett myndighetsperspektiv på lokalt deltagande. Kandidatuppsats 15p, miljövetenskap, Södertörns högskola.

Larsson, Håkan, 2011. Slutrapport från nationella vattensamordnaren, PM Vattenmyndigheten.

Leach, Will och Paul Sabatier, 2005. Are Trust and Social Capital the Keys to Success? Watershed Partnerships in California and Washington, i: Sabatier, P. et al. (red.). Swimming Upstream. MIT Press, Cambridge, MA, s. 233-258.

Lundqvist, Lennart, 2004. Integrating Swedish Resource Water Management: a multi-level governance trilemma. Local Environment, vol. 9, nr. 1, s. 75-90.

Miljöförvaltningen i Stockholm i samarbete med Liljeholmens stadsförvaltning, 2005.Handledning för lokal samverkan kring vatten.

Ostrom, E., 1990. Governing the Commons. Cambridge University Press, New York.

Putnam, Robert, Robert Leonardi och Raffaella Nanetti, 1996. Den fungerande demokratin: Medborgarandans rötter i Italien. SNS, Stockholm.

Putnam, Robert, 2001. Den ensamme bowlaren: Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse. SNS, Stockholm

Sabatier, Paul et al., (red) 2005. Swimming Upstream: Collaborative Approaches to Watershed Management. MIT Press, Cambridge, MA.

Salomonsson, Ann, 2010. Projektplan Projekt Vattenråd Norr, uppdaterad 2010-06-10, region Västerbotten/ Kommunförbundet Norrbotten.

Vattenmyndigheten, 2011. Vattenråden prioriterar åtgärder inom Bottenvikens vattendistrikt. Länsstyrelsen Norrbotten.

Vattenmyndigheterna, 2007. Vattenråd - teori och praktik. Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt. <http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/sodra-ostersjon/publikationer/broschyr-vattenrad-teori-praktik.pdf>

Vattenmyndigheterna, 2006. Samverkan, samråd och delaktighet inom vattenförvaltningen. <http://www.lst.se/NR/rdonlyres/8D6FA5C7-7CC7-4A8D-B007-9F038D19BDBC/34519/Samverkansamr%C3%A5dochdelaktighetinomvattenf%C3%B6rvaltning.pdf> (2011-12-04).

Samuelson, Charles et al., 2005. Citizen Participation and Representation in Collaborative Engagement Processes, i: Sabatier, P. et al. (red.). Swimming Upstream, MIT Press, Cambridge, MA, s. 137-169.

SOU 2002:105. Klart som vatten. Utredningen Svensk vattenadministrations betänkande, angående införandet av EG:s ramdirektiv för vatten i Sverige. <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1773> (2011-12-04).

Sveriges vattenorganisationers hemsida, 2011. <http://www.vattenorganisationer.se/bottenviken/> (2011-12-04).

Trachtenberg, Zev och Will Focht, 2005. Legitimacy and Watershed Collaborations: The Role of Public Participation, kapitel i: Sabatier, P. et al. (Red.), Swimming Upstream. MIT Press, Cambridge, MA, s. 53-82.

Intervjuer

Intervju med Ann Salomonsson, projektledare Vattenråd Norr, Region Västerbotten, 11 januari 2012.

Intervju med Bo Sundström, Vattendirektör vid Vattenmyndigheten/Länstyrelsen i Norrbotten, 8 februari 2012.

Telefonintervju med Eva Fridman, strateg klimat, energi, miljö, Region Västerbotten, 27 januari 2012.

Telefonintervju med Björn Eriksson, Handläggare för Miljö, Folkhälsa och Samhällsbyggnad, Kommunförbundet Norrbotten, 27 januari 2012.

Telefonintervju med Gunilla Johansson-Forsgren, enhetschef miljöanalys, Länstyrelsen Västerbotten, 27 januari 2012.

Bilaga 1. Metodbilaga

Undersökningen baseras främst på en enkätundersökning som skickats till tre olika svarsgrupper: styrgrupperna för Vattenråden, medlemmar i Vattenrådets nätverk, och Vattenmyndigheten och de två länsstyrelsernas beredningssekretariat. I tillägg har fem intervjuer genomförts med regionala nyckelpersoner för Vattenrådets verksamhet.

Utifrån ett underlag från projektledaren vid Region Västerbotten och de deltagande forskarna togs ett frågeformulär fram. Då det för de flesta respondenterna fanns uppgift om e-postadresser gjordes bedömningen att det var lämpligt att använda ett elektroniskt enkätverktyg. Till de personer där det inte fanns uppgifter om e-postadress skickades en pappersenkät. Fördelarna med att använda elektroniska enkäter är bland annat att det är billigare och smidigare än att använda pappersenkäter. Enkätfrågorna testades på ett antal personer, bland annat en grupp forskare. Då det var tre skilda grupper som stod som mottagare (vattenrådets nätverk respektive styrgrupper samt länsstyrelsernas kontaktpersoner) togs tre separata enkäter, fram. Ett antal frågor var gemensamma men ett antal specifika frågor för de tre grupperna fanns också med i enkäterna. Samtliga frågor redovisas sist i rapporten. Vi vill påpeka att vi för tydlighetens skull har valt att efter samtliga tabeller och figurer i rapporttexten ange frågenummer efter enkätfrågornas ursprungliga numrering. Det är då lättare för den analytiskt intresserade läsaren att finna de exakta formuleringarna i respektive frågeformulär.

I början av november skickades den elektroniska enkäten ut som en länk i ett e-postmeddelande. Av meddelandet framgick att de som så önskade kunde få enkäten i pappersform istället. Totalt skickades 435 enkäter ut till styrgrupper, länsstyrelsens kontaktpersoner samt nätverk. För en person i en styrgrupp gick det inte att få fram några adressuppgifter och personen ifråga fick därför inte någon enkät.

Bland styrgrupperna var det 83 personer som besvarade enkäten (58 procent svarsfrekvens), bland länsstyrelsens kontaktpersoner 16 (76 procent svarsfrekvens) och bland nätverken 55 personer (20 procent svarsfrekvens). Det är alltså stora skillnader mellan de tre grupperna i hur stor andel som valde att besvara enkäten. Svarsfrekvensen bland respondenterna på länsstyrelserna kan sägas vara bra, bland styrgrupperna okej och bland nätverken dålig.

Tabell 1. Antal svar och svarsfrekvens.

	Totalt i urvalsgruppen	Antal svar Västerbotten	Antal svar Norrbotten	Antal svar totalt (inkl de som ej angivit län)	Svarsfrekvens i procent (totalt)
Styrgrupper	144	46	36	83	58
Länsstyrelsens kontaktpersoner	21	3	11	16	76
Nätverk	271	18	37	55	20
Totalt	436	67	84	154	35

En förklaring till den låga svarsfrekvensen, framförallt hos nätverken, kan vara att enkäten var omfattande och att respondenterna inte kände sig berörda av alla de frågor som fanns med. Detta är en

svår avvägning då både ansvariga inom vattenrådet och forskarna samtidigt ville ha svar på så många frågor som möjligt.

Det är fler från Norrbottens län som har besvarat enkäten jämfört med från Västerbottens län. Den tidigare gruppen utgör 55 procent och den senare 44 procent (några personer har inte besvarat frågan). Av dem som har besvarat enkäten är en tredjedel kvinnor och två tredjedelar män. I såväl nätverken som styrgrupperna så är det fler män än kvinnor, i den lilla gruppen länsstyrelsens kontaktpersoner är det dock fler kvinnor än män som har besvarat enkäten. Lite drygt en tredjedel av dem som har besvarat enkäten är mellan 50 och 59 år. Ungefär lika många är yngre än 50 år och en något mindre andel är 60 år eller äldre. Länsstyrelsens kontaktpersoner är yngre än de respondenter som representerar nätverk eller styrgrupp. Då vi inte vet något om hur det ser ut i hela urvalet vad det gäller dessa variabler går det inte att säga om det råder några skevheter jämfört med dem som har svarat.

Nio av de kontaktpersoner från länsstyrelsen som har besvarat enkäten representerar beredningssektariat och sju personer representerar vattenmyndigheten. Den kategori som flest säger sig representera i vattenrådets nätverk är privatperson. De hade här möjlighet att markera flera alternativ. Andra kategorier som många har markerat är fiskeorganisationer, övrigt, kommundjänsteman samt LRF/Norra skogsägarna.

För nätverken finns det inte några uppgifter om vilka kategorier samtliga i nätverken tillhör. Dessa uppgifter finns däremot för styrgrupperna. Tabellen nedan visar en jämförelse mellan samtliga personer i styrgrupperna och de personer som har besvarat vår enkät. Här bör man notera att i enkäten hade respondenterna möjlighet att markera flera alternativ medan uppgifterna i kolumnen "totalt i styrgrupperna" bygger på en kategori per person så de är inte direkt jämförbara. Om man bortser från detta så finns det inga större skevheter i materialet, det som sticker ut något är att det är så få av dem som representerar vattenkraftsbolag och regleringsföretag som har besvarat enkäten.

Tabell 2. Kategorier representerade i styrgrupperna, jämförelse mellan dem som besvarat enkäten och totalpopulationen.

Kategori	Svarat på enkäten	Totalt i styrgrupperna
Fiskeorganisationer	7	10
Gruvnäringen	7	13
Kommunpolitiker	3	3
Kommuntjänsteman	26	37
LRF/Norra skogsägarna	12	15
Miljö- och naturvårdsorganisationer	5	7
Myndighet	6	12
Privatperson	4	6
Samebyar	1	0
Skogsbolag	8	11
Vattenkraftsbolag/regleringsföretag	1	8
Vatten- och avloppsbolag	1	1
Övrigt	7	17
Okänt		4

Bland de respondenter som representerar vattenrådets nätverk är det vanligaste att man är engagerad endast i ett nätverk. Sju av tio är engagerad i ett nätverk, två av tio i två nätverk och ett par personer är engagerad i fler än två nätverk. Några av dem har angett att de har varit medlemmar i nätverket "sedan starten". Av dem som har angett hur många år som de har varit medlem i vattenrådets nätverk handlar det allt mellan ett och sju år, där den största gruppen har varit medlemmar i tre år (en fjärdedel av de svarande).

För länsstyrelsens kontaktpersoner handlade frågan om hur många år de har haft tjänst inom vattenförvaltningen. Här handlade det om en period från kortare tid än ett år till tio år. Den största gruppen utgjordes av dem som haft en sådan tjänst i sju år, vilket gällde en fjärdedel av respondenterna. Sex personer har inte besvarat frågan om hur många vattenråd de är kontaktperson för men fem personer är kontaktperson för ett vattenråd och fyra för två vattenråd. En person är kontaktperson för fler än två vattenråd. Bland styrgruppernas respondenter är det stora flertalet, åtta av tio, engagerade i ett vattenråd. 16 procent är engagerade i två vattenråd och tre personer är engagerade i fler än två vattenråd.

Bilaga 2. Enkäter

Vattenrådets styrgrupper

A 1. Vilken/vilka av dessa kategorier stämmer bäst in på vem du representerar i vattenrådet.

Fiskeorganisationer
Gruvnäringen
Kommunpolitiker
Kommuntjänsteman
LRF/Norra skogsägarna
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Myndighet
Privatperson
Samebyar
Skogsbolag
Vattenkraftsbolag/regleringsföretag
Vatten- och avloppsbolag
Övrigt

A 2. Län:

Norrbotten
Västerbotten

A 3. Kön:

Kvinna
Man

A 4. Ålder:

A 5. Antal år som medlem i vattenrådet:

A 6. Antal vattenråd som du är engagerad i:

1
2
fler än 2

Om du är med i flera vattenråd, försök att svara på frågorna nedan med tanke på det vattenråd som du ägnar mest tid åt.

A 7. Funktion i vattenrådet (ordinarie, ersättare):

Kontaktperson (ordförande)
Sekreterare
Medlem
Övrigt

A 8. I vilken utsträckning uppfattar du att följande miljöproblem förekommer och är angelägna att hantera i ditt vattenrådsområde (inte alls, i någon mån, vet ej, i hög grad, i mycket hög grad)?

Ammonium, nitrat, sulfid och klorid i grundvatten
Dricksvattenskydd
Främmande arter
Fysiska förändringar
Försurning
Klimatförändringar
Miljögifter
Vattenuttag
Överfiske/fiskreproduktion
Övergödning
Översvämningar/erosion

B 1. Varför är du med i vattenrådet? För att:

Det är möjligt att markera flera alternativ.
Bidra med information och kunskap
Få bättre förståelse för de fysiska och biologiska processer som påverkar vatten
Få nya vänskaper eller arbetskontakter
Få saker att hända
Få tillgång till information och kunskap
Min arbetsgivare/organisation vill att jag engagerar mig i vattenråden
Minska konflikter
Påverka vattenförvaltningen
Representera min organisation/arbetsgivare
Sprida information
Öka förståelsen för andra verksamheters perspektiv
Annat

B 2. Vidareutveckla gärna varför du deltar i vattenrådets arbete!

B 3. Har du deltagit på något möte eller någon aktivitet som vattenrådet ordnat?

Aldrig
Sällan
Ibland
Mycket ofta
Alltid

Om aldrig, vad beror det på?

B 4. Hur mycket tid har du ägnat åt vattenrådsarbetet under åren (2011, 2010, 2009):

mindre än 10 tim
10-30 tim
31-60 tim
61-90 tim
91-120 tim
121-150 tim
mer än 150 tim
ej aktiv

B 5. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Alla organisationer/myndigheter/ företag som bör finnas med är representerade i vattenrådets arbete

Jag vill engagera mig mer men mina övriga arbetsuppgifter medger inte det

Jag vill engagera mig mer men vattenrådets budget räcker inte till det

Jag tror att min organisation/arbetsgivare ser mitt engagemang i vattenrådet som en resurs för vårt interna "vattenarbete"

B 6 Hur ofta (minst en gång i veckan, en gång i månaden, några gånger per år, en gång per år, aldrig) och i vilka sammanhang, möter du medlemmar från vattenråd i andra sammanhang än vid vattenrådets egna möten?

Enskilda fastighetsägare
Fiskeorganisationer
Gruvnäringen
Kommunerna
LRF
Lokalbefolkningen
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Norra Skogsägarna
Skogsbolagen
Turistnäringen
Vattenkraftsbolag/regleringsföretag
Vatten- och avloppsbolag
Andra verksamhetsutövare
Andra

C 1. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Alla informationskällor har behandlats likvärdigt vid vattenrådets möten
Informationsutbytet inom vattenrådets styrgrupp har varit livaktigt
Jag har genom mitt deltagande i vattenrådet fått ökad kunskap om vattenfrågor
Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenrådet till den grupp/organisation som jag representerar
Jag har varit framgångsrik när det gäller att förklara min grupps intressen i vattenfrågan till de övriga representanterna i vattenrådet
Styrgruppens informationsutbyte med nätverket har varit livaktigt
Vattenmyndigheten har informerat om vattenförvaltningen på ett tydligt/bra sätt
Vattenrådet har haft betydande informationsutbyte med andra aktörer än vattenrådets

C 2. Vidareutveckla gärna din åsikt rörande informationsutbyte!

C 3. Hur fungerar vattenrådets hemsida (dåligt, mindre bra, vet ej, bra, mycket bra)?

Användarvänlighet
Aktualitet/uppdatering
Som anslagstavla
Som arkiv för vattenrådets dokument
Som ett dialogforum för lokala intressenter (särskilt inom nätverket)
Som informationsspidare om vattenförvaltningen inom vattenrådsområdet
Som redovisning av lokal kunskap
Som uppmuntran till engagemang

C 4. Känner du till att följande dokument har tagits fram som stöd för vattenrådsarbetet (ja, nej)?

Arbetsformer för vattenråd
Förslag på arbetsgång för ett vattenråds valberedning
Guide till finansieringskällor för vattenprojekt i Bottenvikens vattendistrikt
Handledningen: Vattenråd gör inflytande möjligt
Inspirationslista för vattenråd
Mallar för redovisning och ansökan av driftsmedel för vattenråd

C 5. Har du läst och/eller använt följande dokument (ja, nej)?

Arbetsformer för vattenråd
Förslag på arbetsgång för ett vattenråds valberedning
Guide till finansieringskällor för vattenprojekt i Bottenvikens vattendistrikt
Handledningen: Vattenråd gör inflytande möjligt
Inspirationslista för vattenråd
Mallar för redovisning och ansökan av driftsmedel för vattenråd

D 1. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Dialogen i vattenrådets styrgrupp har präglats av respekt
Förslag från mig eller min organisation har via vattenrådet påverkat förvaltningsplan och åtgärdsprogram
Förslag och synpunkter från vattenrådet har påverkat länsstyrelsen och vattenmyndighetens arbete
I vattenrådet finns delade meningar om vattenpolitik och -förvaltning
Jag har genom vattenrådet fått ökad kunskap och förståelse för de övriga representanternas intressen
Jag har kompromissat när vattenrådet gjort gemensamma ställningstaganden
Jag och min organisation respekteras i vattenrådet
Kontaktpersonen på länsstyrelsen är ett stort stöd för vattenrådet
Länsstyrelsen och vattenmyndigheten tar tillvara vattenrådets önskemål
Representanterna i styrgruppen bevakar enbart sina egna intressen
Vattenråden som "forum" har ökat demokratin inom vattenförvaltningen
Den direkta kommunikationen mellan min organisation och länsstyrelsen/vattenmyndigheten har förbättrats till följd av vattenrådets arbete
Kommunens/kommunernas olika verksamheter som berör vatten (ex VA, fritid, naturvård, tillsyn) behandlas i vattenrådet
Mitt vattenråd har ett aktivt utbyte med andra vattenråd
Samarbetet mellan länsstyrelsens beredningssekretariat och vattenrådet fungerar tillfredsställande

Samarbetet mellan vattenrådet och andra enheter på länsstyrelsen fungerar tillfredsställande
Vattenrådets nätverk är aktivt och bidrar ofta med synpunkter och lokal kunskap

D 2. Enligt din uppfattning, i hur stor utsträckning tillvaratar vattenrådet synpunkter från medlemmar som representerar ... (mindre än, lika mycket som, mer än, saknar representation i vattenrådet)?

Fiskeorganisationer
Gruvnäring
Kommunerna
Vattenkraftbolag och regleringsföretag
Lokalbefolkningen
LRF
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Norra skogsägarna
Samebyar
Skogsbolag
Skogsstyrelsen
Vatten- och avloppsbolag
Andra verksamhetsutövare

D 3. Har ditt förtroende för följande vattenaktörer förändrats genom vattenrådsarbetet (ja det är bättre, ja det är sämre, nej det är samma)?

EU
Domstolarna
Naturvårdsverket
Havs- och vattenmyndigheten
Vattenmyndigheten i Bottenviken
SMHI
SGU
Kammarkollegiet
Länsstyrelsen
Skogsstyrelsen
Kommunerna
Vatten- och avloppsbolag
Enskilda fastighetsägare
LRF
Norra skogsägarna
Skogsbolag
Gruvnäring
Vattenkraftsbolag och regleringsföretag
Andra verksamhetsutövare
Turistnäringen
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Fiskeorganisationer
Samebyar
Lokalbefolkningen
Forskare

E 1. Vattenrådets roll är:

Väldigt otydlig
Otydlig
Tydlig
Väldigt tydlig

Utveckla gärna ditt svar!

E 2. Vilka uppgifter ägnar ni er främst åt i ditt vattenråd (ja, nej, vet ej)?

Bidra med information och kunskap till beslutsfattare
Hjälpa till med prioritering av åtgärder inom vattenrådsområdet
Identifiera och sammanställa lokal kunskap
Lösa konkreta problem
Ordna utbildningar
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker

Rådgöra med regionala beslutsfattare
Sprida information om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder
Stödja forskningsaktiviteter
Ta initiativ till åtgärdsprojekt
Driva projekt
Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål
Uppmuntra engagemang hos allmänheten
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet
Vara en "blåslampa" mot kommunerna
Vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet
Vara remissinstans till Vattenmyndigheten
Vara remissinstans till länsstyrelsen och andra myndigheter

E 3. Vilka uppgifter tycker du att vattenrådet i huvudsak borde ägna sig åt (mindre än nu, på samma sätt som nu, mer än nu)?

Bidra med information och kunskap till beslutsfattare
Hjälpa till med prioritering av åtgärder inom vattenrådsområdet
Identifiera och sammanställa lokal kunskap
Lösösa konkreta problem
Ordna utbildningar
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker
Rådgöra med regionala beslutsfattare
Sprida information om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder
Stödja forskningsaktiviteter
Ta initiativ till åtgärdsprojekt
Driva projekt
Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål
Uppmuntra engagemang hos allmänheten
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet
Vara en "blåslampa" mot kommunerna
Vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet
Vara remissinstans till Vattenmyndigheten
Vara remissinstans till länsstyrelsen och andra myndighete

E 4. Har vattenrådet tillräckliga finansiella resurser för att göra dessa uppgifter?

Ja
Nej
Vet ej

E 5. Vem anser du borde finansiera åtgärder för att förbättra vattensituationen?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

EU
Statliga medel på nationell nivå
Regionala myndigheter
Kommuner
Verksamhetsutövare (företag)
Markägare
Ideella föreningar
Annat

F 1. Har vattenrådet bidragit till att konkreta projekt initierats i vattenrådsområdet och vad gäller de i så fall (ja, nej, vet ej)?

Kunskapssammanställning
Inventering av lokala åtgärdsbehov eller liknande
Utredningar om orsaker till miljöproblemet
Vattenskydd
Återskapande av naturmiljöer (t ex rensa flottningsleder, skapa lekvatten och vandringsvägar för fisk, rensa diken, skapa våtmarker)
Andra lokala utvecklingsprojekt (t ex inom turism, fiske, rekreation)

Ge gärna exempel på andra lokala utvecklingsprojekt.

F 2. Vem eller vilka äger/driver de projekt som åsyftas i fråga F 1?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

Vattenmyndigheten
Länsstyrelsen
Annan statlig myndighet
Kommun
Vattenråd
Branschorganisation
Region/kommunalförbund
Företag
Lokal intresseförening
Annat

F 3. Vad finansierar projektet/projekten?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

EU-medel
Statliga (nationella) medel
Regionala medel
Privata näringslivet
Annat

G 1. Anser du att ditt vattenråds framtid är beroende av (ja, nej, vet ej):

Den aktuella personsammansättningen i vattenrådet
Ekonomiska basresurser
Eldsjälarnas (inom vattenrådet) fortsatta arbete
En drivande och engagerad ordförande/kontaktperson
Konkreta uppgifter
Organisationsförändringar
Tydligare krav från myndigheterna
Uppkomsten av akuta vattenproblem
Vägledning och aktivt stöd från länsstyrelsen och vattenmyndigheten
Annat

Om annat, vad?

G 2. Anser du att vattenrådet kan spela en roll för framtidens utmaningar?

Ja
Nej
Vet ej

G 3. Är det något som vi missat eller något som du vill tillägga?

Vattenrådets nätverk

A 1. Vilken/vilka av dessa kategorier stämmer bäst in på vem du representerar i Vattenrådets nätverk?

Fiskeorganisationer
Gruvnäringen
Kommunpolitiker
Kommuntjänsteman
LRF/Norra skogsägarna
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Myndighet
Privatperson
Samebyar
Skogsbolag
Vattenkraftsbolag/regleringsföretag
Vatten- och avloppsbolag
Övrigt

A 2. Län:

Norrbotten
Västerbotten

A 3. Kön:

Kvinna
Man

A 4. Ålder:

A 5. Antal år som medlem i vattenrådets nätverk:

A 8. I vilken utsträckning uppfattar du att följande miljöproblem förekommer och är angelägna att hantera i ditt vattenrådsområde? (inte alls, i någon mån, vet ej, i hög grad, i mycket hög grad)

Ammonium, nitrat, sulfid och klorid i grundvatten
Dricksvattenskydd
Främmande arter
Fysiska förändringar
Försurning
Klimatförändringar
Miljögifter
Vattenuttag
Överfiske/fiskereproduktion
Övergödning
Översvämningar/erosion

B 1. Varför är du med i vattenrådets nätverk? Det är möjligt att markera flera alternativ:

Bidra med information och kunskap
Få bättre förståelse för de fysiska och biologiska processer som påverkar vatten
Få nya vänskaper eller arbetskontakter
Få saker att hända
Få tillgång till information och kunskap
Min arbetsgivare/organisation vill att jag engagerar mig i vattenråden
Minska konflikter
Påverka vattenförvaltningen
Representera min organisation/arbetsgivare
Sprida information
Öka förståelsen för andra verksamheters perspektiv
Annat

B 2. Vidareutveckla gärna varför du deltar i vattenrådets nätverksarbete!

B 3. Har du deltagit på något möte eller någon aktivitet som vattenrådet ordnat?

Aldrig
Sällan
Ibland
Mycket ofta
Alltid

Om aldrig, vad beror det på?

B 5. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Jag tror att min organisation/arbetsgivare ser mitt engagemang i vattenrådets nätverk som en resurs för vårt interna "vattenarbete"
Alla organisationer/myndigheter/företag som bör finnas med är representerade i vattenrådets nätverksarbete
Jag vill engagera mig mer men mina övriga arbetsuppgifter medger inte det
Jag vill engagera mig mer men vattenrådets budget räcker inte till det

C 1. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Styrgruppens informationsutbyte med nätverket har varit livaktigt
Vattenrådets informationsutbyte med andra vattenråd har varit livaktigt

Vattenrådet har haft betydande informationsutbyte med andra aktörer än de som är representerade i vattenrådet

Jag har varit framgångsrik när det gäller att förklara min grupps intressen i vattenfrågan till de övriga representanterna i vattenrådet

Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenrådet till den grupp/organisation som jag representerar

Jag har genom mitt deltagande i vattenrådet fått ökad kunskap om vattenfrågor

Alla informationskällor har behandlats likvärdigt vid vattenrådets möten

C 2. Vidareutveckla gärna din åsikt rörande informationsutbyte!

C 3. Hur fungerar vattenrådets hemsida (dåligt, mindre bra, vet ej, bra, mycket bra)?

Användarvänlighet

Aktualitet/uppdatering

Som anslagstavla

Som arkiv för vattenrådets dokument

Som ett dialogforum för lokala intressenter (särskilt inom nätverket)

Som informationsspidare om vattenförvaltningen inom vattenrådsområdet

Som redovisning av lokal kunskap

Som uppmuntran till engagemang

C 4. Känner du till att följande dokument har tagits fram som stöd för vattenrådsarbetet (ja, nej)?

Arbetsformer för vattenråd

Förslag på arbetsgång för ett vattenråds valberedning

Guide till finansieringskällor för vattenprojekt i Bottenvikens vattendistrikt

Handledningen: Vattenråd gör inflytande möjligt

Inspirationslista för vattenråd

Mallar för redovisning och ansökan av driftsmedel för vattenråd

C 5. Har du läst och/eller använt följande dokument (ja, nej)?

Arbetsformer för vattenråd

Förslag på arbetsgång för ett vattenråds valberedning

Guide till finansieringskällor för vattenprojekt i Bottenvikens vattendistrikt

Handledningen: Vattenråd gör inflytande möjligt

Inspirationslista för vattenråd

Mallar för redovisning och ansökan av driftsmedel för vattenråd

D 1. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Förslag från mig eller min organisation har via vattenrådet påverkat förvaltningsplan och åtgärdsprogram

Förslag och synpunkter från vattenrådet har påverkat länsstyrelsen och vattenmyndighetens arbete

I vattenrådet finns delade meningar om vattenpolitik och -förvaltning

Jag har genom vattenrådet fått ökad kunskap och förståelse för de övriga representanternas intressen

Jag och min organisation respekteras i vattenrådet

Kontaktpersonen på länsstyrelsen är ett stort stöd för vattenrådet

Länsstyrelsen och vattenmyndigheten tar tillvara vattenrådets önskemål

Representanterna i styrgruppen bevakar enbart sina egna intressen

Vattenråden som "forum" har ökat demokratin inom vattenförvaltningen

Den direkta kommunikationen mellan min organisation och länsstyrelsen/vattenmyndigheten har förbättrats till följd av vattenrådets arbete

Kommunens/kommunernas olika verksamheter som berör vatten (ex VA, fritid, naturvård, tillsyn) behandlas i vattenrådet

Mitt vattenråd har ett aktivt utbyte med andra vattenråd

Samarbetet mellan länsstyrelsens beredningssekretariat och vattenrådet fungerar tillfredsställande

Samarbetet mellan vattenrådet och andra enheter på länsstyrelsen fungerar tillfredsställande Vattenrådets nätverk är aktivt och bidrar ofta med synpunkter och lokal kunskap

D 2. Enligt din uppfattning, i hur stor utsträckning tillvaratar vattenrådet synpunkter från medlemmar som representerar ... (mindre än andra, lika mycket som andra, mer än andra, saknar representation i vattenrådet)?

Fiskeorganisationer
Gruvnäring
Kommunerna
Vattenkraftbolag och regleringsföretag
Lokalbefolkningen
LRF
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Norra skogsägarna
Samebyar
Skogsbolag
Skogsstyrelsen
Vatten- och avloppsbolag
Andra verksamhetsutövare

D 3. Har ditt förtroende för följande vattenaktörer förändrats genom vattenrådsarbetet (ja det är bättre, ja det är sämre, nej det är samma)?

EU
Domstolarna
Naturvårdsverket
Havs- och vattenmyndigheten
Vattenmyndigheten i Bottenviken
SMHI
SGU
Kammarkollegiet
Länsstyrelsen
Skogsstyrelsen
Kommunerna
Vatten- och avloppsbolag
Enskilda fastighetsägare
LRF
Norra skogsägarna
Skogsbolag
Gruvnäring
Vattenkraftsbolag och regleringsföretag
Andra verksamhetsutövare
Turistnäringen
Miljö- och naturvårdsorganisationer
Fiskeorganisationer
Samebyar
Lokalbefolkningen
Forskare

E 1. Vattenrådets roll är:

Väldigt otydlig
Otydlig
Tydlig
Väldigt tydlig

Utveckla gärna ditt svar!

E 3. Vilka uppgifter tycker du att vattenrådet i huvudsak borde ägna sig åt (mindre än nu, på samma sätt som nu, mer än nu)?

Bidra med information och kunskap till beslutsfattare
Hjälpa till med prioritering av åtgärder inom vattenrådsområdet
Identifiera och sammanställa lokal kunskap
Lös konkreta problem
Ordna utbildningar
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker
Rådgöra med regionala beslutsfattare
Sprida information om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder
Stödja forskningsaktiviteter
Ta initiativ till åtgärdsprojekt

Driva projekt

Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål
Uppmuntra engagemang hos allmänheten
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet
Vara en "blåslampa" mot kommunerna
Vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet
Vara remissinstans till Vattenmyndigheten
Vara remissinstans till länsstyrelsen och andra myndigheter

E 4. Har vattenrådet tillräckliga finansiella resurser för att göra dessa uppgifter?

Ja
Nej
Vet ej

E 5. Vem anser du borde finansiera åtgärder för att förbättra vattensituationen?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

EU
Statliga medel på nationell nivå
Regionala myndigheter
Kommuner
Verksamhetsutövare (företag)
Markägare
Ideella föreningar
Annat

F 1. Har vattenrådet bidragit till att konkreta projekt initierats i vattenrådsområdet och vad gäller de i så fall (ja, nej, vet ej)?

Kunskapssammanställning
Inventering av lokala åtgärdsbehov eller liknande
Utredningar om orsaker till miljöproblemet
Vattenskydd
Återskapande av naturmiljöer (t ex rensa flottningsleder, skapa lekvattnen och vandringsvägar för fisk, rensa diken, skapa våtmarker)
Andra lokala utvecklingsprojekt (t ex inom turism, fiske, rekreation)

Ge gärna exempel på andra lokala utvecklingsprojekt.

F 2. Vem eller vilka äger/driver de projekt som åsyftas i fråga F 1?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

Vattenmyndigheten
Länstyrelsen
Annan statlig myndighet
Kommun
Vattenråd
Branschorganisation
Region/kommunalförbund
Företag
Lokal intresseförening
Annat

F 3. Vad finansierar projektet/projekten?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

EU-medel
Statliga (nationella) medel
Regionala medel
Privata näringslivet
Annat

G 1. Anser du att ditt vattenråds framtid är beroende av (ja, nej, vet ej):

Den aktuella personsammansättningen i vattenrådet
Ekonomiska basresurser
Eldsälarnas (inom vattenrådet) fortsatta arbete
En drivande och engagerad ordförande/kontaktperson

Konkreta uppgifter
Organisationsförändringar
Tydligare krav från myndigheterna
Uppkomsten av akuta vattenproblem
Vägledning och aktivt stöd från länsstyrelsen och vattenmyndigheten
Annat

Om annat, vad?

G 2. Anser du att vattenrådet kan spela en roll för framtidens utmaningar?

Ja
Nej
Vet ej

G 3. Är det något som vi har missat eller som du vill tillägga?

A 6. Antal vattenråd som du är engagerad i:

1
2
fler än två

Länsstyrelsen

A 1. Vilken/vilka av dessa kategorier stämmer bäst in på vem du representerar inom vattenarbetet?

Beredningssekretariatet
Vattenmyndigheten
Annan

A 2. Län:

Norrbotten
Västerbotten

A 3. Kön:

Kvinna
Man

A 4. Ålder:

A 5. Antal år med tjänst inom vattenförvaltningen:

A 6. Antal vattenråd som du är kontaktperson för:

1
2
fler än 2

B 1. Vad anser du är det/de viktigaste syfte(na) med vattenråden?

Det är möjligt att markera flera alternativ.
Bidra med information och kunskap
Få bättre förståelse för de biologiska och fysiska processer som påverkar vatten
Få nya vänskaper eller arbetskontakter
Få saker att hända
Få tillgång till information och kunskap
Minska konflikter
Påverka vattenförvaltningen
Representera sina organisationer/verksamheter
Sprida information
Öka förståelsen för andra verksamheters perspektiv
Annat

B 3. Har du deltagit på något möte eller någon aktivitet som vattenrådet ordnat?

Aldrig

Sällan
Ibland
Mycket ofta
Alltid

Om aldrig, vad beror det på?

B 4. Hur mycket tid har du ägnat åt vattenrådsarbetet under åren (2009, 2010, 2011):

mindre än 10 tim
10-30 tim
31-60 tim
61-90 tim
91-120 tim
121-150 tim
mer än 150 tim
ej aktiv

B 5. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Alla organisationer/myndigheter/företag som bör finnas med är representerade i vattenrådets arbete

Jag vill engagera mig mer men mina övriga arbetsuppgifter medger inte det

Jag tror att min organisation/arbetsgivare ser mitt engagemang i vattenrådet som en resurs för vårt interna "vattenarbete"

C 1. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Jag har varit framgångsrik i att förklara vattenförvaltningen för vattenråden

Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenråden till länsstyrelsens beredningssekretariat

Jag har varit framgångsrik när det gäller att föra vidare information från vattenråden till Vattenmyndigheten

Jag har varit framgångsrik när det gäller att marknadsföra vattenråden hos andra enheter på länsstyrelsen

C 2. Vidareutveckla gärna din åsikt rörande informationsutbyte!

C 3. Hur fungerar vattenrådets hemsida (dåligt, mindre bra, vet ej, bra, mycket bra)?

Användarvänlighet

Aktualitet/uppdatering

Som anslagstavla

Som arkiv för vattenrådets dokument

Som ett dialogforum för lokala intressenter (särskilt inom nätverket)

Som informationsspredare om vattenförvaltningen inom vattenrådsområdet

Som redovisning av lokal kunskap

Som uppmuntran till engagemang

D 1. Ta ställning till följande påståenden (tar helt avstånd, tar delvis avstånd, vet ej, instämmer delvis, instämmer helt):

Den direkta kommunikationen mellan olika vattenintressenter och länsstyrelsen/vattenmyndigheten har förbättrats till följd av vattenrådets arbete

Förslag från vattenråden har påverkat förvaltningsplan och åtgärdsprogram

Förslag och synpunkter från vattenråden har påverkat länsstyrelsens och vattenmyndighetens arbete

I vattenråden finns delade meningar om vattenpolitik och -förvaltning

Jag har genom vattenråden fått ökad kunskap och förståelse för andra samhällsintressen

Kommunens/kommunernas olika verksamheter som berör vatten (ex VA, fritid, naturvård, tillsyn) behandlas i vattenråden

Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten tar tillvara vattenrådets önskemål

Samarbetet mellan länsstyrelsens beredningssekretariat och vattenråden fungerar tillfredsställande

Samarbetet mellan vattenråden och andra enheter på länsstyrelsen fungerar tillfredsställande

Vattenråden som "forum" har ökat demokratin inom vattenförvaltningen

Vattenrådets nätverk är aktivt och bidrar ofta med synpunkter och lokal kunskap

E 1. Vattenrådets roll är:

Väldigt otydlig
Otydlig
Tydlig
Väldigt tydlig

Utveckla gärna ditt svar!

E 2. Vilka uppgifter ägnar sig det/de vattenråd du känner till åt (ja, nej, vet ej)?

Bidra med information och kunskap till beslutsfattare
Hjälpa till med prioritering av åtgärder inom vattenrådsområdet
Identifiera och sammanställa lokal kunskap
Lösna konkreta problem
Ordna utbildningar
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker
Rådgöra med regionala beslutsfattare
Sprida information om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder
Stödja forskningsaktiviteter
Ta initiativ till åtgärdsprojekt
Driva projekt
Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål
Uppmuntra engagemang hos allmänheten
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet
Vara en "blåslampa" mot kommunerna
Vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet
Vara remissinstans till Vattenmyndigheten
Vara remissinstans till länsstyrelsen och andra myndigheter

E 3. Vilka uppgifter tycker du att vattenrådet i huvudsak borde ägna sig åt (mindre än nu, på samma sätt som nu, mer än nu)?

Bidra med information och kunskap till beslutsfattare
Hjälpa till med prioritering av åtgärder inom vattenrådsområdet
Identifiera och sammanställa lokal kunskap
Lösna konkreta problem
Ordna utbildningar
Rådgöra med kommunala beslutsfattare/politiker
Rådgöra med regionala beslutsfattare
Sprida information om vattenförvaltningen i vattenrådsområdet
Sprida kunskap om lokala vattenproblem och möjliga åtgärder
Stödja forskningsaktiviteter
Ta initiativ till åtgärdsprojekt
Driva projekt
Ta hänsyn till lokalbefolkningens önskemål
Uppmuntra engagemang hos allmänheten
Utforma en strategisk samverkansplan för vattenrådsområdet
Vara en "blåslampa" mot kommunerna
Vara en "blåslampa" mot länsstyrelse och vattenmyndighet
Vara remissinstans till Vattenmyndigheten
Vara remissinstans till länsstyrelsen och andra myndigheter

E 4. Har vattenrådet tillräckliga finansiella resurser för att göra dessa uppgifter?

Ja
Nej
Vet ej

E 5. Vem anser du borde finansiera åtgärder för att förbättra vattensituationen?

Det är möjligt att markera flera alternativ.
EU
Statliga medel på nationell nivå
Regionala myndigheter
Kommuner

Verksamhetsutövare (företag)
Markägare
Ideella föreningar
Annat

F 1. Har vattenrådet bidragit till att konkreta projekt initierats i vattenrådsområdet och vad gäller de i så fall?

Inventering av lokala åtgärdsbehov eller liknande
Kunskapssammanställning
Utredningar om orsaker till miljöproblemet
Vattenskydd
Återskapande av naturmiljöer (t ex rensa flottningsleder, skapa lekvatten och vandringsvägar för fisk, rensa diken, skapa våtmarker)
Andra lokala utvecklingsprojekt (t ex inom turism, fiske, rekreation)

Ge gärna exempel på andra lokala utvecklingsprojekt.

F 2. Vem eller vilka äger/driver de projekt som åsyftas i fråga F 1?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

Vattenmyndigheten
Länstyrelsen
Annan statlig myndighet
Kommun
Vattenråd
Branschorganisation
Region/kommunalförbund
Företag
Lokal intresseförening
Annat

F 3. Vad finansierar projektet/projekten?

Det är möjligt att markera flera alternativ.

EU-medel
Statliga (nationella) medel
Regionala medel
Privata näringslivet
Annat

G 1. Anser du att vattenrådets framtid är beroende av (ja, nej, vet ej):

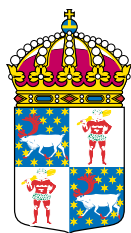
Den aktuella personsammansättningen i vattenrådet
Ekonomiska basresurser
Eldsälarnas (inom vattenrådet) fortsatta arbete
En drivande och engagerad ordförande/kontaktperson
Konkreta uppgifter
Organisationsförändringar
Tydligare krav från myndigheterna
Uppkomsten av akuta vattenproblem
Vägledning och aktivt stöd från länsstyrelsen och vattenmyndigheten
Annat

Om annat, vad?

G 2. Anser du att vattenrådet kan spela en roll för framtidens utmaningar?

Ja
Nej
Vet ej

G 3. Är det något som vi har missat eller något som du vill tillägga?

Länsstyrelsen
Norrbotten